

မြန်မာ

၂၀၂၃ခုနှစ်
ဇွန်လ

မြန်မာနိုင်ငံတွင်း သတင်းအချက်အလက်ရယူမှုကို
လေ့လာဆန်းစစ်ခြင်း

ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ လူထုအခြေပြု အဖွဲ့အစည်းများ၏
သတင်းအချက်အလက်ရယူမှု အပြောင်းအလဲ

The Hope Organization

and

Centre for Law and Democracy

info@law-democracy.org

+1 902 431-3686

www.law-democracy.org

 fb.com/CentreForLawAndDemocracy

 @Law_Democracy

မာတိကာ

နိဒါန်း 1

၁. နည်းလမ်းတကျ လုပ်နည်းလုပ်ဟန်များ 5

၂. ရှာဖွေတွေ့ရှိချက်များ 8

 ၂ (၁) ပင်မရင်းမြစ်များဖြစ်ကြသည့် ဆိုရှယ်မီဒီယာနှင့် တိုက်ရိုက်ဆက်သွယ်ဆောင်ရွက်မှုများ 8

 ၂ (၂) ပိုမိုခက်ခဲလာသည့် ကျန်းမာရေးသတင်းအချက်အလက်များရယူမှု 10

 ၂ (၃) သတင်းအချက်အလက် လုံခြုံစိတ်ချစွာရယူနိုင်မှု လျော့နည်းလာခြင်း 13

၃. စိစစ်တွေ့ရှိချက် 15

၄. နိဂုံး 25

နောက်ဆက်တွဲ (၁) လေ့လာဆန်းစစ်ချက်မေးခွန်းများ 29

နောက်ဆက်တွဲ (၂) ကောက်ယူရရှိထားသော ရလဒ်ကိန်းဂဏန်းများ 32

နိဒါန်း¹

COVID-19 ကပ်ရောဂါ ကူးဆက်ပြန့်ပွားမှု ဖြစ်ပေါ်ခဲ့ခြင်းကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံတွင်းရှိ ကျန်းမာရေးကဏ္ဍတွင် လုပ်ကိုင်နေကြသူများအပါအဝင် လူတို့၏ဘဝနေထိုင်ဆက်ဆံရေးတွင် ထူးခြားစွာပြောင်းလဲမှုများ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့ပြီး ကမ္ဘာနှင့်အဝန်းရှိလူသားများလည်း အလားတူကြုံတွေ့ခဲ့ကြရသည်။ တစ်ဦးနှင့်တစ်ဦးခပ်ခွာခွာနေထိုင်ရမည့် သတ်မှတ်ချက်နှင့် နယ်မြေကန့်သတ်ချက်များကြောင့် အစည်းအဝေးများအတွက် virtual meeting application များ၊ ဆိုရှယ်မီဒီယာနှင့် အင်ဂျစ်တယ်နည်းဖြင့် တိုက်ရိုက်ဆက်သွယ်သည့်နည်းလမ်းများ အစရှိသည့် အင်ဂျစ်တယ်နည်းပညာနှင့်ဆက်သွယ်သည့် နည်းလမ်းများကို ပိုမိုတွင်ကျယ်စွာ အသုံးပြုလာကြသည်။ ဤနည်းအားဖြင့် ၂၀၂၁ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ (၁)ရက်နေ့ အာဏာသိမ်းမှုမတိုင်မီအချိန်ထိ ပုဂ္ဂလိကလုပ်ငန်းများတွင်သာမက အသင်းအဖွဲ့များတွင် လုပ်ကိုင်နေကြသူများသည် ၎င်းတို့အလုပ်ကို ပုံမှန်ဆက်လက်လုပ်ကိုင်နိုင်ရန် မြောက်မြားလှစွာသော အင်ဂျစ်တယ်ဆက်သွယ်ရေးနည်းလမ်းများကို ပြောင်းလဲအသုံးပြုလာခဲ့ကြသည်။

စစ်အာဏာသိမ်းမှုကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံတွင်းသတင်းရယူဖော်ပြမှုတွင် ထူးကဲသောပြောင်းလဲမှုများ ထပ်မံဖြစ်ပေါ်လာခဲ့ရသည်။ လွှပ်လပ်သောသတင်းလုပ်ငန်းအများစု၏ တရားဝင်လုပ်ငန်းများရုပ်သိမ်းခံရပြီး ရုပ်သံထုတ်လွှင့်မှုနှင့် ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေမှုတို့ ရပ်နားလိုက်ခြင်းကြောင့် အွန်လိုင်းတွင်သာလုပ်ကိုင်ကာ ပြည်တွင်းသတင်းထောက်များရှိသော်လည်း လုပ်ငန်းလည်ပတ်မှုအများစုကို ပြည်ပမှစီမံခန့်ခွဲနေကြသည်။ အထင်ကရ ဆက်သွယ်ရေးလုပ်ငန်းကြီးနှစ်ခုလည်း ရပ်ဆိုင်းခဲ့ကြပြီး ထိုလုပ်ငန်းများကို စစ်တပ်ကျောထောက်နောက်ခံ

¹ This work is licensed under the Creative Commons Attribution-Non Commercial-ShareAlike 3.0 Unported Licence. You are free to copy, distribute and display this work and to make derivative works, provided you give credit to Centre for Law and Democracy, do not use this work for commercial purposes and distribute any works derived from this publication under a licence identical to this one. To view a copy of this licence, visit: <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/>.

စီးပွားရေးလုပ်ငန်းစုများက လွှဲပြောင်းရယူခဲ့ခြင်းကြောင့် လူတစ်ဦးချင်းစီ၏ ဆက်သွယ်မှုများအပေါ်² ပိုမိုစောင့်ကြည့်ခြင်းခံရမည့် အန္တရာယ်ကိုလည်း စိုးရွံ့နေကြရသည်။ ထို့အပြင် လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့ဝင်များသည် စိတ်ထင်တိုင်း အရပ်သားများ၏လက်ကိုင်ဖုန်းများကို အတင်းအဓမ္မယူဆောင်ကာ “အာဏာသိမ်းမှုကိုဆန့်ကျင်မှု”ဟု ၎င်းတို့ခေါ်ဆိုသည့် application များ သို့မဟုတ် ရေးသားဖော်ပြချက်၊ ပြန်လည်မျှဝေခြင်း (သို့) အာဏာသိမ်းမှုကိုဆန့်ကျင်သည်ဟုယူဆရသည့် ရေးသားချက်များကိုထောက်ခံသည့် အသိအမှတ်ပြုတုန့်ပြန်မှုများကို ရှာဖွေခြင်းများ မကြာခဏပြုလုပ်လာခြင်းကြောင့်လည်း ပိုမိုစိုးရိမ်ပူပန်လာခဲ့ရသည်။

အာဏာသိမ်းမှုကြောင့် ကျန်းမာရေးကဏ္ဍကိုပါ သိသာစွာထိခိုက်ခဲ့ပြီး COVID-19နှင့် အာဏာသိမ်းမှု နှစ်ခုလုံး ကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံ၏ကျန်းမာရေးစနစ်လည်း ယိုယွင်းလာရသည်။ စစ်အာဏာသိမ်းမှုကိုဆန့်ကျင်သည့် အာဏာဖီဆန် ရေးလှုပ်ရှားမှု (CDM) တွင် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုသည် ကြီးမားသောအခန်းကဏ္ဍများအနက်တစ်ခု အပါအဝင် ဖြစ်ပြီး ပြည်သူ့ကျန်းမာရေးဝန်ထမ်း ခန့်မှန်းခြေ ၆၀,၀၀၀ ဦးသည် အာဏာသိမ်းပြီးသည်နှင့် CDM လှုပ် ရှားမှုတွင်ပါဝင်ခဲ့ပြီး ၄၅,၀၀၀ခန့်မှာ အာဏာသိမ်းပြီးတစ်နှစ်ခွဲကျော်ကြာသည့်အချိန်အထိပင် ပါဝင်နေဆဲဖြစ်သည်။³ အာဏာသိမ်းမှုဆန့်ကျင်ရေးလှုပ်ရှားမှုများ၏ အစောပိုင်းကာလများ၌ပင် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်သည့် ဝန်ထမ်းများကို စစ်တပ်ဦးစီးသည့် နိုင်ငံတော်စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီက အဓိကထားနှိမ်နင်းခဲ့သည်။ လွပ်လပ်စွာ ထုတ်ဖော်ပြောဆိုမှု မြန်မာ(Free Expression Myanmar)၏ အစီရင်ခံစာအရ ၂၀၂၃ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလမှ ၂၀၂၂ခုနှစ်၊ ဇန်နဝါရီလအတွင်း ရာဇသတ်ကြီးဥပဒေအရ ပုဒ်မ ၅၀၅ (သို့) ၅၀၅(က)ဖြင့် တရားဆွဲဆို ပြစ်ဒဏ်ချမှတ် ခံထားရသူများအနက် အများဆုံးဖြစ်သည့် ၂၅ ရာခိုင်နှုန်းမှာ ကျန်းမာရေးဝန်ထမ်းများဖြစ်ပြီး ၎င်းတို့ကို နောက်ကြောင်းရာဇဝင်အချက်အလက်များဖြင့် ခြေရာခံ ဖမ်းဆီးခံခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။⁴

² See Reuters, “Telenor completes Myanmar business sale, to be paid over 5 years”, 25 March 2022, <https://www.reuters.com/business/media-telecom/telenor-completes-myanmar-business-sale-be-paid-over-5-years-2022-03-25> and Access Now, “Ooredoo’s plans to leave Myanmar hands military full control of nation’s telco sector – it must mitigate the human rights risks,” 15 September 2022, <https://www.accessnow.org/ooredoo-myanmar-sale/>.
³ Radio Free Asia Burmese, “Despite the risks, many doctors in Myanmar stand firm against the junta,” 15 July 2022, <https://www.rfa.org/english/news/myanmar/cdm-doctors-07152022180300.html>.
⁴ Free Expression Myanmar, 505A Act of Revenge: Review of Myanmar Coup Speech ‘Crimes’, 31 January 2022, <https://freexpressionmyanmar.org/wp-content/uploads/2022/01/505a-act-of-revenge-1.pdf>.

မြန်မာနိုင်ငံတွင်း သတင်းအချက်အလက်ရယူမှုကို လေ့လာဆန်းစစ်ခြင်း၊ ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ လူထုအခြေပြုအဖွဲ့အစည်းများ၏ သတင်းအချက်အလက်ရယူမှု အပြောင်းအလဲ

မြန်မာနိုင်ငံတွင်း ကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှုများတွင် ကာလရှည်ကြာစွာ ကူညီစောင့်ရှောက်လာခဲ့သည့် လူထု ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုစနစ်တွင်လည်း နှောင့်ယှက်ခြိမ်းခြောက်မှုများ ရင်ဆိုင်လာရပြီး ပြည်သူ့ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုစနစ်တွင်လည်း အခက်အခဲအကျပ်အတည်းများကြုံတွေ့လာရသည်။ စစ်အစိုးရဖွဲ့စည်းထားသည့် နိုင်ငံတော် စီမံအုပ်ချုပ်ရေးကောင်စီက ဥပဒေကိုကိုးကားထားသည့် လက်တွေ့ကန့်သတ်ချက်များကို ပိုမိုထုတ်ပြန်ကျင့်သုံးကာ လူထုအခြေပြုအဖွဲ့အစည်းများကို အဓိကရည်ရွယ်ကိုင်တွယ်ခဲ့သလို ရပ်ရွာလူထုအဆင့်တွင်လည်း လုံခြုံရေးနှင့် ဘေးကင်းလုံခြုံမှုအခက်အခဲများကို အကြောင်းပြလျက် ပိုမိုတင်းကျပ်လာခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် ကျန်းမာရေးကိုအလေးထားလုပ်ကိုင်လျက်ရှိသည့်အဖွဲ့အစည်းများအပါအဝင် လူထုအခြေပြုအဖွဲ့အစည်းအတော်များများသည် ၎င်းတို့၏လုပ်ငန်းဆောင်တာများကို ပြောင်းလဲဆောင်ရွက်ခဲ့ရသလို အချို့အဖွဲ့အစည်းများမှာ လုပ်ငန်းများကိုပင် ရပ်ဆိုင်းခဲ့ရသည်။

ဤလေ့လာဆန်းစစ်မှုသည် ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ သတင်းအချက်အလက်ရယူမှုအခြေအနေကို အကဲဖြတ်ဆန်းစစ်ရန်ရည်ရွယ်ပြီး အထူးသဖြင့် ၂၀၂၁ခုနှစ် အာဏာသိမ်းပြီးချိန်မှစ၍ ကျန်းမာရေးကဏ္ဍရှိ လူထုအခြေပြုအဖွဲ့အစည်းများကို အခြေပြု၍ လေ့လာဆန်းစစ်ထားခြင်းဖြစ်သည်။ လေ့လာဆန်းစစ်မှုတွင် ရွေးဖြေမေးခွန်း ၁၂ခုပါဝင်သည့် စစ်တမ်းတစ်ခုကို အခြေခံပြီး အချို့မေးခွန်းများသည် ရေးဖြေမေးခွန်းများဖြစ်သည်။ ထိုစစ်တမ်းကို အာဏာသိမ်းပြီး နှစ်နှစ်နီးပါးကြာမြင့်သည်အထိ မြန်မာနိုင်ငံတွင်း ၂၀၂၂ခုနှစ် အောက်တိုဘာလနှင့် နိုဝင်ဘာလအထိ လုပ်ကိုင်ခဲ့သော လူထုအခြေပြုအဖွဲ့အစည်းပေါင်း ၆၀က ဖြေကြားခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ စစ်တမ်းကို “ယေဘုယျ သတင်းအချက်အလက်ရယူခြင်း” “ကျန်းမာရေးနှင့်သက်ဆိုင်သည့် သတင်းအချက်အလက်များရယူခြင်း” “သတင်းအချက်အလက်များရယူရာတွင် လုံခြုံမှုအခြေ အနေ” ဟု ကဏ္ဍသုံးပိုင်း ခွဲခြားထားသည်။ ပိုမိုကျယ်ပြန့်စွာ ဖော်ပြရပါက ဤစစ်တမ်းသည် ကျန်းမာရေးနှင့်သက်ဆိုင်သည့် လူထုအခြေပြုအဖွဲ့အစည်းများ ၎င်းတို့လိုအပ်သည့် ကျန်းမာရေးလုပ်ငန်းများအတွက်လိုအပ်သော ယေဘုယျ နှင့် တိကျသော သတင်းအချက်အလက်များ ရယူနိုင်မှု ရှိ/မရှိ၊ အာဏာသိမ်းပြီးချိန်မှစ၍ ထိုလုပ်ငန်းများလုပ်ဆောင်မှုတွင် ပိုမိုခက်ခဲလာခြင်း ရှိ/မရှိနှင့် အကယ်၍ ထိုသို့ကြုံတွေ့ခဲ့ရပါကလည်း ယင်းအခက်အခဲများကို မည်သည့်နည်း လမ်းများနှင့် မည်သို့မည်ပုံ လျော့နည်းအောင် ရှာဖွေမှုလုပ်ဆောင်မှုတို့ကို ကနဦးအကဲဖြတ်ဆန်းစစ်မှုလုပ်ဆောင်နိုင်ရန် နည်းလမ်းရှာဖွေခြင်းလည်း ဖြစ်သည်။

ဆိုရှယ်မီဒီယာများနှင့် လူထုအခြေပြုကွန်ရက်များသည် စစ်တမ်းတွင်ပါဝင်ဖြေကြားသူများအတွက် သတင်းအချက်
အလက်များ ရယူနိုင်သည့် အဓိကအရာနှစ်ခုဖြစ်သကဲ့သို့ သတင်းဌာနများမှာ တတိယအားကိုရာဖြစ်ကာ ၎င်းတို့သည်
သတင်းအချက်အလက်များကို အဓိကအားဖြင့် လက်ကိုင်ဖုန်းနှင့်ချိတ်ဆက်သည့်အင်တာနက်၊ အခြားနည်းလမ်းဖြင့်
အသုံးပြုသည့်အင်တာနက်နှင့် ဖုန်းမက်ဆေ့ချ်ပေးပို့သည့်နည်းလမ်းများဖြင့် ရယူကြသည်။ ပါဝင်ဖြေကြားသူ
အများစုက သတင်းအချက်အလက်များမှာ တစ်စိတ်တစ်ဒေသမျှသာ ရယူနိုင်သည်ဟု ယုံကြည်ကြပြီး
သတင်းအများစုကို ဒေသခံ သတင်းပေးများနှင့် လူထုအခြေပြုအဖွဲ့အစည်းအချိတ်အဆက်များမှ အဓိကရယူကာ
ထိုသတင်းများကို အတည်ပြုရကြောင်းတုံ့ပြန်ဖြေကြားကြသည်။ စစ်တမ်းတွင်ပါဝင်ဖြေကြားသူအားလုံးက
သတင်းအချက်အလက်ရယူနိုင်မှုသည် ၎င်းတို့အလုပ်အတွက် အတိုင်းအတာတစ်ခုအထိ သို့မဟုတ်
အလွန်အရေးပါကြောင်းလည်းပြောသည်။ သို့သော် ၆၀ ရာခိုင်နှုန်းကမူ လိုအပ်သည့်အချက်အလက်များကို
ရယူနိုင်ခြင်းမရှိသကဲ့သို့ ၇၀ ရာခိုင်နှုန်းသည်လည်း ၎င်းတို့လိုအပ်သည့် ယေဘုယျသတင်းအချက်အလက်များကိုပင်
တစ်စိတ်တစ်ဒေသသာ ရယူနိုင်ကြောင်း ဖြေကြားကြသည်။ အများစုက ပြီးခဲ့သည့် ၂ နှစ် ကျော်ကာလအတွင်း
ကျန်းမာရေးနှင့်ပတ်သက်သည့် သတင်းအချက်အလက်ရယူမှုတွင် အတိုင်းအတာတစ်ခုအထိ သို့မဟုတ်
ပိုမိုခက်ခဲသည်ထက်ခက်ခဲလာကြောင်း ဖော်ပြကြသည်။ ထိုအချက်နှင့်ကိုက်ညီစွာပင် ၇၅ ရာခိုင်နှုန်းသော
ဖြေကြားသူများက ပြီးခဲ့နှစ်နှစ်အတွင်း ၎င်းတို့သတင်းအချက်အလက်ရယူသည့်နည်းလမ်းများမှာလည်း ပြောင်းလဲလာ
ကြောင်း ဖော်ပြကြသည်။ သိသာထင်ရှားဆုံးအချက်မှာ ဖြေဆိုသူများ၏ ၉၁ ရာခိုင်နှုန်းက သတင်းအချက်အလက်ရယူ
ရာတွင် လုံခြုံစိတ်ချရမှုမှာ ပြီးခဲ့သည့်နှစ်နှစ်အတွင်း တစ်စထက်တစ်စပိုမိုလျော့နည်းလာကြောင်း
ဖော်ပြကြခြင်းဖြစ်ပြီး ထိုမျှများပြားသည့်ရာခိုင်နှုန်းမှာ စိတ်တိုင်းမကျဖွယ်ရာဖြစ်သည်။

ယခုဖော်ပြချက်များသည် လေ့လာဆန်းစစ်ချက်တွင်သုံးသပ်ထားသော ရလဒ်များမှ အချို့ဖြစ်သည်။ အဆိုပါဆန်း
စစ်ချက်ကိုလုပ်ဆောင်ရန် နည်းလမ်းတကျလုပ်နည်းလုပ်ဟန်များကိုဖော်ပြထားသည့်အခန်းကဏ္ဍနှင့် စတင်ထားပြီး
ရှာဖွေ တွေ့ရှိချက်များကိုဖော်ပြထားသည့်အပိုင်းပါဝင်ကာ ထိုရှာဖွေတွေ့ရှိချက်များကိုသုံးသပ်ထားသည့်ကဏ္ဍကို
ဆက်လက်တင်ပြထားသည်။ လေ့လာဆန်းစစ်ချက်၏နိဂုံးပိုင်းကို မြန်မာနိုင်ငံတွင်း သတင်းအချက်အလက်ရယူမှု
တွင် စစ်အာဏာသိမ်းမှုကြောင့်ဖြစ်ပေါ်လာသည့် အဆိုးရွားဆုံး အနှောင့်အယှက်အခက်အခဲအချို့ကို

မြန်မာနိုင်ငံတွင်း သတင်းအချက်အလက်ရယူမှုကို လေ့လာဆန်းစစ်ခြင်း၊ ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ လူထုအခြေပြုအဖွဲ့အစည်းများ၏ သတင်းအချက်အလက်ရယူမှု အပြောင်းအလဲ

လျော့နည်းသွားရန် မည်သို့မည်ပုံကြိုးစားဆောင်ရွက်ရမည်ဆိုသည့် နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်း၊ နိုင်ငံတကာနှင့် ဒေသခံလူထုအခြေပြု အဖွဲ့အစည်းများအတွက် အကြံပြုချက်များဖြင့် အဆုံးသတ်ထားသည်။

၁. နည်းလမ်းတကျ လုပ်နည်းလုပ်ဟန်များ

ယခုကဏ္ဍတွင် စစ်တမ်းကောက်ယူရာတွင်အသုံးပြုသည့် အဓိကနည်းလမ်းများကို ဖော်ပြထားသည်။

စစ်တမ်းတွင်ပါဝင်ဖြေဆိုသူများ

စစ်တမ်းတွင်ပါဝင်ဖြေဆိုသူများသည် ကျန်းမာရေးနှင့်ဆက်စပ်သည့်ကဏ္ဍများတွင် လူသားချင်းစာနာထောက်ပံ့ကူညီရေးလုပ်ငန်းများကို အဓိကထားဆောင်ရွက်နေသော လူထုအခြေပြုအဖွဲ့အစည်းပေါင်း ၆၀ မှ ကိုယ်စားလှယ်များဖြစ်သည်။ ပါဝင်ဖြေဆိုသူများကို လုံခြုံစိတ်ချရသည့်နည်းလမ်းများကို အသုံးပြု၍ ၎င်းတို့၏သဘောတူညီချက်ကို ရယူမေးမြန်းခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။ ပါဝင်ဖြေဆိုသူများနှင့် အချက်အလက်ကောက်ခံသူများ အန္တရာယ်နည်းနိုင်သမျှ နည်းပါးစေရန်နှင့် ၎င်းတို့၏လုံခြုံမှုကိုကွယ်နိုင်ရန် စီမံဆောင်ရွက်သူများက အဖွဲ့အစည်းအတွင်း အကြံဉာဏ်ပြုကာ အချက်အလက်ကောက်ခံသူများကို ပါဝင်ဖြေဆိုကြမည့်အဖွဲ့အစည်းများကို ရွေးချယ်စေခဲ့သည်။ အဆိုပါ အဖွဲ့အစည်းများသည် အာဏာမသိမ်းမီကာလများကပင် ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ သို့မဟုတ် သတင်းအချက်အလက်ရယူခြင်းဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များတွင် အချက်အလက်ကောက်ယူသည့် အဖွဲ့နှင့် ရင်းနှီးကျွမ်းဝင်စွာ လုပ်ကိုင်ခဲ့ကြပြီးဖြစ်သည်။ ပါဝင်ဖြေဆိုသူများ၏လုံခြုံမှုကို ကာကွယ်နိုင်ရန် စစ်တမ်းတွင် ၎င်းတို့၏ ကျား/မ လိင်ကွဲပြားမှု၊ အသက်နှင့် ဆက်သွယ်ရမည့်အချက်အလက်များကို ကောက်ခံခြင်းမပြုလုပ်ခဲ့ခြင်းကြောင့် ထိုအချက်အလက်များကို လေ့လာဆန်းစစ်မှုတွင် ဖော်ပြထားခြင်းမရှိပေ။ ၎င်းအပြင် အဖွဲ့အစည်းအားလုံး၏အမည်သော်လည်းကောင်း အမျိုးအစားသော်လည်းကောင်း ဖော်ပြထားခြင်းလည်း မရှိပေ။ သို့သော် အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ပါဝင်ဖြေဆိုသူများ၏ ကျား/မလိင်ကွဲပြားမှုကိုမူ အောက်ဖော်ပြပါ ယေဘုယျစာရင်းဇယားတွင် ဖော်ပြထားသည်။

ကျန်းမာရေးမဟုတ်သည့် ဝန်ဆောင်မှုများ	အရေအတွက်
ကျား/မ	၂၂
ပညာရေး	၃
ခြိမ်းချမ်းရေး	၁
စိုက်ပျိုးရေး	၁
အရေးပေါ်ကယ်ဆယ်ရေး	၃
သွေးလှူရှင်များနှင့် အခြား လူမှုရေးဆိုင်ရာ အထောက်အပံ့များ	၅

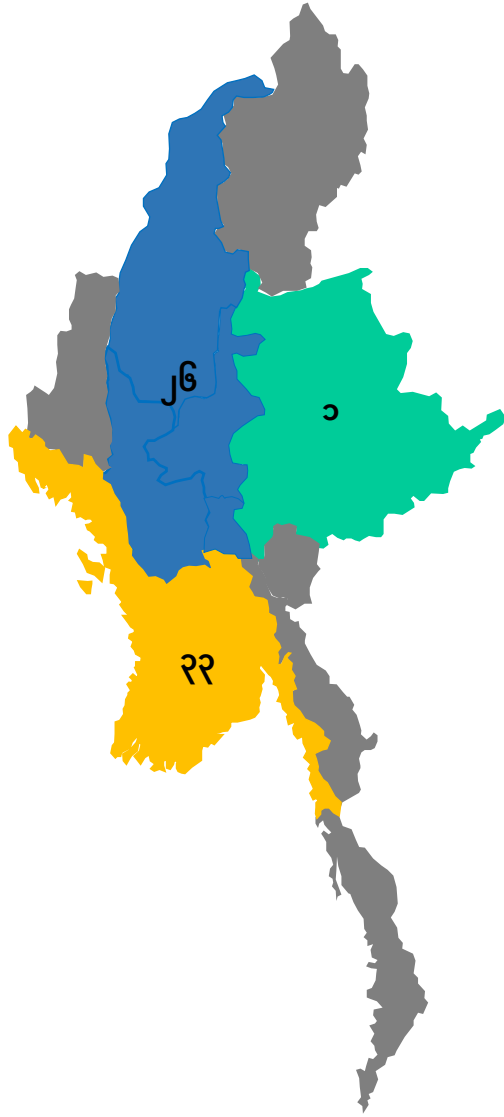
ပါဝင်ဖြေဆိုသူများ	အရေအတွက်
ကျား	၃၄
မ	၂၆
စုစုပေါင်း	၆၀

လေ့လာမှု၏ ဒေသအလိုက်လွှမ်းခြုံမှု အနေအထား

ဥပဒေနှင့် ဒီမိုကရေစီရေးရာ ဗဟိုအဖွဲ့(Centre for Law and Democracy)သည် ကိုယ်ကျိုးမဖက်သော လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာအဖွဲ့အစည်းတစ်ခုဖြစ်ပြီး နိုင်ငံတကာနှင့်ဆက်စပ်ကာ ဒီမိုကရေစီအခြေခံအခွင့်အရေးများနှင့်ပတ်သက်သည့် ဥပဒေဆိုင်ရာအကြံဉာဏ်များ ကူညီထောက်ပံ့ရေးအတွက် ဆောင်ရွက်လျက်ရှိသည်

မြန်မာနိုင်ငံတွင်း သတင်းအချက်အလက်ရယူမှုကို လေ့လာဆန်းစစ်ခြင်း၊ ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ လူထုအခြေပြုအဖွဲ့အစည်းများ၏ သတင်းအချက်အလက်ရယူမှု အပြောင်းအလဲ

လေ့လာမှုတွင် ပါဝင်သည့် အဖွဲ့အစည်းများ၏အရေအတွက်ကို ဇယား၊ မြေပုံတို့ဖြင့် ပူးတွဲကာ အောက်တွင် ဖော်ပြထားသည်။

ဒေသ	အရေအတွက်	ရာခိုင်နှုန်း
ရခိုင်၊ ဧရာဝတီ၊ ရန်ကုန်၊ ပဲခူး၊ မွန်	၃၃	၅၅.၀
မကွေး၊ မန္တလေး၊ နေပြည်တော်၊ စစ်ကိုင်း	၂၆	၄၃.၀
ရှမ်း	၁	၂.၀
စုစုပေါင်း	၆၀	၁၀၀.၀

အချက်အလက်ကောက်ယူသူများ

အချက်အလက်ကောက်ခံသူများသည် ယုံကြည်စိတ်ချရသည့် စေတနာ့ဝန်ထမ်းများဖြစ်ကြပြီး စစ်တမ်းအချက်အလက်များကောက်ယူရာတွင် ကျွမ်းကျင်ပိုင်နိုင်ကာ အတွေ့အကြုံရှိသူများလည်း ဖြစ်သည်။ ၎င်းတို့သည် ပါဝင်ဖြေဆိုသည့်အဖွဲ့အစည်းများနှင့်လည်း ဆက်ဆံရေးကောင်းမွန်ကြသူများဖြစ်ကာ ပါဝင်ဖြေဆိုသူများနှင့် ၎င်းတို့၏ လုံခြုံမှုနှင့် ဘေးအန္တရာယ်ကင်းရေးအတွက် ကောင်းမွန်စွာ ဆောင်ရွက်နိုင်သူများလည်း ဖြစ်သည်။

အချက်အလက်ကောက်ခံမှု နည်းလမ်း

စစ်တမ်းများကို အချက်အလက်ကောက်ခံသူများနှင့် ပါဝင်ဖြေဆိုသူတို့ နှစ်ဦးနှစ်ဘက်အဆင်ပြေနိုင်မည့်နည်းလမ်းတွင်မူတည်ကာ ဖုန်းဖြင့်သော်လည်းကောင်း လူချင်းတွေ့ဆုံ၍သော်လည်းကောင်း ဆောင်ရွက်ကြသည်။ စစ်တမ်းကို ရွေးချယ်ဖြေဆိုနိုင်ရန် ကြိုတင်ဖော်ပြထားသည့်မေးခွန်းများ (predefined questions) ဖြင့် အခြေခံထားပြီး ရွေးဖြေမေးခွန်း (closed-ended question) ဖြင့် အမြဲစတင်မေးမြန်းကာ တစ်ခါတရံတွင် ရေးဖြေမေးခွန်း (open-ended) ကိုလည်း ဆက်လက်မေးမြန်းလေ့ရှိသည်။ အချက်အလက်ကောက် ခံမှုကို ၂၀၂၁ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ (၁)နေ့ အာဏာသိမ်းမှုအပြီး နှစ်နှစ်နီးပါးအကြာ ၂၀၂၂ခုနှစ်၊ အောက်တိုဘာနှင့် နိုဝင် ဘာလအတွင်း ဆောင်ရွက်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။

စာရင်းထည့်သွင်းခြင်းနှင့် စိစစ်တွေ့ရှိချက်

အဖြေများကို အလွယ်တကူစိစစ်နိုင်ရန် အီလက်ထရောနစ်နည်းပညာဖြင့် ထည့်သွင်းခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ထည့်သွင်းခြင်းကို အချက်အလက်ကောက်ခံသူ ပိုမိုအဆင်ပြေသည့်ပုံစံဖြင့် အွန်းလိုင်း သို့မဟုတ် အွန်လိုင်းအသုံးမပြုသည့် နည်းလမ်းများဖြင့် ဆောင်ရွက်ခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ အွန်လိုင်းအသုံးမပြုဘဲ စာရင်းထည့်သွင်းခြင်းတွင် အဖြေများကို စကင်ဖတ် ခြင်း (သို့) ဓာတ်ပုံရိုက်ခြင်းတို့ ပြုလုပ်ကာ မြန်မာနိုင်ငံပြင်ပရှိ အချက်အလက်စိစစ်သည့်ဝန်ထမ်းထံ ပေးပို့ခဲ့ရသည်။

လျှို့ဝှက်ထားရှိခြင်းနှင့် လုံခြုံမှု

စစ်တမ်းဆောင်ရွက်နေစဉ် အချက်အလက်ကောက်ခံသူများနှင့် ပါဝင်ဖြေဆိုသူတို့၏ အချက်အလက်များ လျှို့ဝှက်ထားရှိ ခြင်းနှင့် လုံခြုံမှုသည် အဓိကဦးစားပေးကိစ္စရပ် ဖြစ်သည်။ လူတွေ့မေးမြန်းမှုတစ်ခုချင်းစီ မပြုလုပ်မီ ပါဝင်ဖြေဆိုသူများကို အချက်အလက်များကာကွယ်ခြင်းနှင့် ၎င်းတို့တစ်ဦးတယောက်ချင်းစီနှင့် အဖွဲ့အစည်းဆိုင်ရာ အချက်အလက်များကို လျှို့ဝှက်စွာထားရှိခြင်းအပြင် စစ်တမ်းတွင်၎င်းတို့ပါဝင်ရသည့်အကြောင်းကိုပါ လုံခြုံစိတ်ချ ရသည့်သည့်နည်းလမ်း များဖြင့် စီမံထားကြောင်း ရှင်းလင်းစွာအသိပေးခဲ့သည်။

၂. ရှာဖွေတွေ့ရှိချက်များ

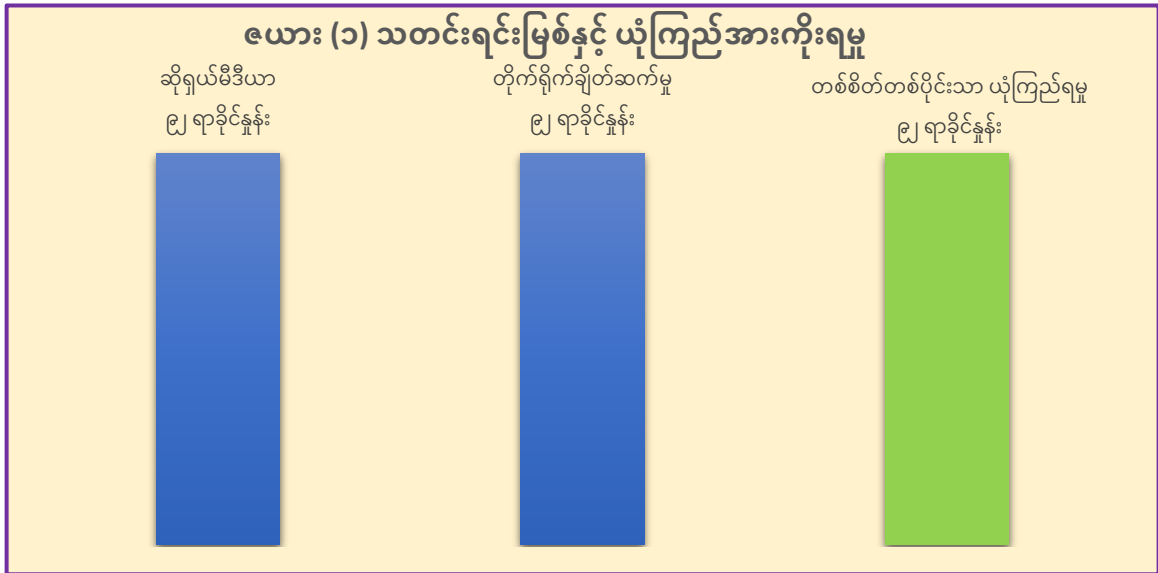
၂ (၁) ပင်မရင်းမြစ်များဖြစ်ကြသည့် ဆိုရှယ်မီဒီယာနှင့် တိုက်ရိုက်ဆက်သွယ်ဆောင်ရွက်မှုများ

အင်တာနက်အသုံးပြုမှုကန့်သတ်ချက်များနှင့် အဓိကဆိုရှယ်မီဒီယာများပိတ်ပင်ထားမှုများအပါအဝင် ဆိုရှယ် မီဒီယာ အသုံးပြုမှုတွင် အန္တရာယ်များနှင့် အခက်အခဲများ ကြုံတွေ့နေရသော်လည်း ဆိုရှယ်မီဒီယာကို မြန်မာနိုင်ငံတွင်းရှိ လူထုအခြေပြုအဖွဲ့အစည်းများက သတင်းအချက်အလက်များရယူရန် အဓိကအားကိုးရာဖြစ်နေဆဲဖြစ်ပြီး ယင်းအဖွဲ့ အစည်းများမှ ဉာဏ်အရင်းအမြစ်များ ဆိုရှယ်မီဒီယာကို သတင်းအချက်အလက်ရယူရာ “ပင်မရင်းမြစ်”ဟု ဖော်ပြကြသည်။ (အဆိုပါ အချက်အလက်များကို ဇယား (၁)တွင် ဖော်ပြထားသည်) သတိပြုရမည့်အချက်မှာ သတင်းမီဒီယာအဖွဲ့အ စည်းများ ဆိုရှယ်မီဒီယာတွင်သတင်းရေးသားဖော်ပြမှုအပါအဝင် ဆိုရှယ်မီဒီယာတွင်သတင်းအချက်အလက်များ ဖြန့်ဝေခြင်းနှင့် ရယူမှုလုပ်ငန်းများ၏ အများစုသည် အာဏာသိမ်းမှုဖြစ်ပွားစဉ်ကတည်းကပင် အွန်လိုင်းတွင်သာ သီးသန့် ရေးသားဖြန့်ဝေခြင်းတို့ကို ပြုလုပ်လာကြခြင်းကြောင့် ဆိုရှယ်မီဒီယာသည် သတင်းအချက်အလက် ရယူနိုင်မှုအတွက် ပင်မရင်း မြစ်ဖြစ်လာခဲ့ခြင်း ဖြစ်သည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင်း လူသိများဆုံးဆိုရှယ်မီဒီယာများဖြစ်သည့် ဖေ့စ်ဘွတ်ခ် (Facebook) နှင့် တွစ်တာ (Twitter) တို့သည် ၂၀၂၁ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလမှစတင်၍ ပိတ်ပင်ခံလိုက်ရခြင်းကြောင့် လူအများသည် ၎င်းတို့ကို VPN များသုံးကာ ပိတ်ပင်ထားမှုကို ကျော်ဖြတ်အသုံးပြုလာကြသလို တယ်လီဂရမ် (Telegram) ကဲ့သို့သော အခြားဆိုရှယ်မီဒီယာတို့ကို ပြောင်းလဲအသုံးပြုလာကြသည်။ စစ်တမ်းတွင် လူထုအခြေပြုအဖွဲ့အစည်းများ အချင်းချင်းတိုက်ရိုက်ဆက်သွယ်ကာ သတင်းအချက်အလက်ရှာဖွေရယူမှုသည်နည်းလမ်းမှာလည်း သတင်းအချက်အလက်မျှဝေမှုတွင် ပိုမိုတွင်ကျယ် လာကြောင်း ဖော်ပြထားသည်။ အသုံးပြုမှုနည်းပါးပြီး သတင်းရယူနိုင်မှု ပင်မရင်းမြစ်အဖြစ်

မြန်မာနိုင်ငံတွင်း သတင်းအချက်အလက်ရယူမှုကို လေ့လာဆန်းစစ်ခြင်း၊ ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ လူထုအခြေပြုအဖွဲ့အစည်းများ၏ သတင်းအချက်အလက်ရယူမှု အပြောင်းအလဲ

သတင်းမီဒီယာများဖြစ်ကာ တတိယနေရာတွင် ရပ်တည်လျက်ရှိပြီး ထိုသတင်းအချက်အလက်များကို ဆိုရှယ် မီဒီယာတွင်မဟုတ်ဘဲ ၎င်းတို့တိုက်ရိုက်ထုတ်လွှင့်မှုမှရယူခြင်းဖြစ်ပြီး ၎င်းတို့ထံမှ ၄၇ ရာခိုင်နှုန်း၊ အစိုးရသတင်းရင်း မြစ်များမှ ၃၂ ရာခိုင်နှုန်းနှင့် ယုံကြည်အားထားရသည့် သီးခြားရင်းမြစ်များထံမှ ၂၂ ရာခိုင်နှုန်း အသီးသီး ပါဝင်ကြသည်။ စစ်တမ်းတွင်ပါဝင်သည့် ရေးဖြေမေးခွန်းများအနက် ဆိုရှယ်မီဒီယာကိုအခြေခံကာ သတင်းအချက်အလက်များရယူရာ တွင် သတင်းအချက်အလက်မှားယွင်းခြင်းနှင့် သတင်းမှားများဖြန့်ဝေခြင်းတို့ များပြားလာခြင်းကြောင့် အဖွဲ့များအနေ ဖြင့် အခြားလူထုအခြေပြုအဖွဲ့အစည်းများနှင့် ဒေသခံသတင်းရင်းမြစ်များနှင့်ဆက်သွယ်ကာ အဆိုပါသတင်းအချက်

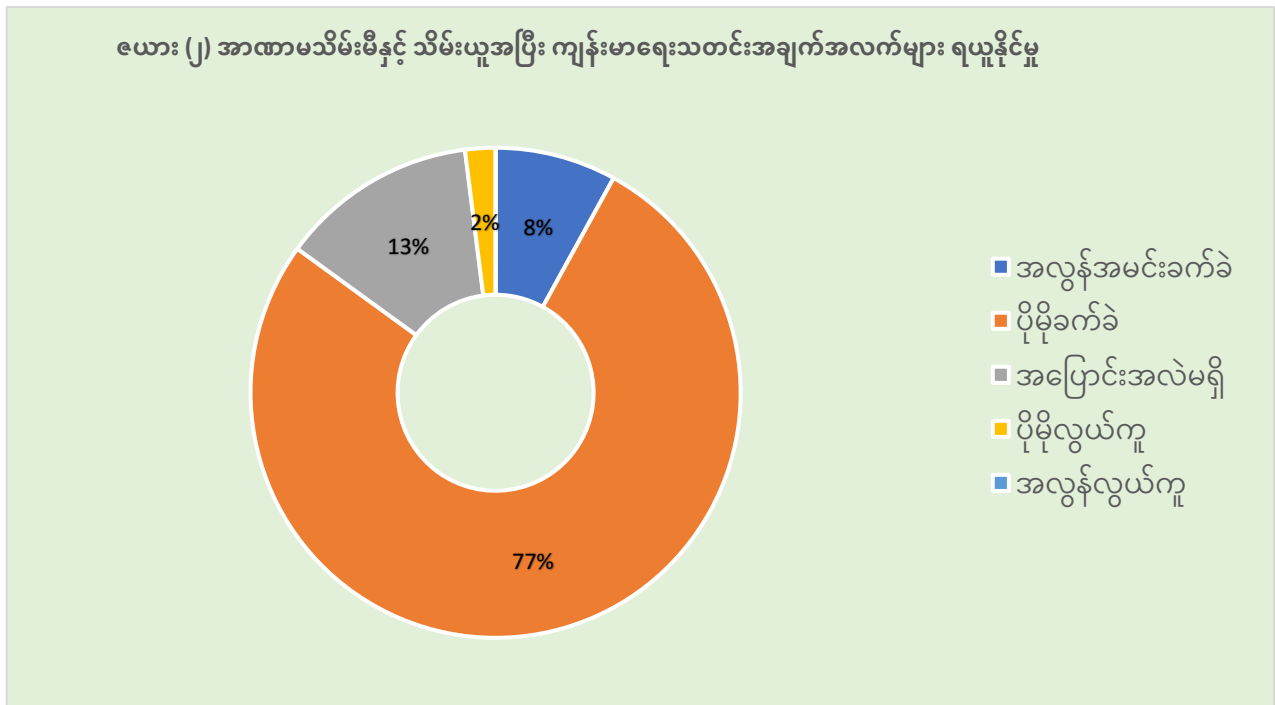
အလက်များ ခိုင်လုံမှု ရှိ မရှိ စစ်ဆေးသည် မေးခွန်းပါဝင်ပြီး ထိုမေးခွန်းကို ပြန်လည်ဖြေကြားရာတွင် ပါဝင်ဖြေဆိုသူ ၇၇ ရာခိုင်နှုန်းက သတင်းအချက်အလက်ခိုင်လုံမှုရှိကြောင်းစစ်ဆေးနိုင်သည့်နည်းလမ်းများ ၎င်းတို့တွင်ရှိကြောင်း ဖော်ပြကြပြီး ၂၃ ရာခိုင်နှုန်းက ၎င်းတို့တွင် အဆိုပါနည်းလမ်းများ မရှိကြောင်း ဖြေကြားကြသည်။ ပါဝင်ဖြေဆိုသူအများစုဖြစ်သည့် ၉၂ ရာခိုင်နှုန်းက ၎င်းတို့ရယူနေသည့် သတင်းအချက်အလက်များမှာ တစ်စိတ်တစ်ပိုင်းသာယုံကြည်ရကြောင်းနှင့် ကျန်ရှိ သည့် ၈ ရာခိုင်နှုန်းက ယုံကြည်ရကြောင်းလည်း ဇယား (၁)တွင်ဖော်ပြထားသည်။

သတင်းအချက်အလက်များရယူရန်အသုံးပြုသည့်နည်းလမ်းများအရ မိုဘိုင်းဒေတာအသုံးပြုကာ အင်တာနက် အသုံးပြုမှုသည် အများဆုံးဖြစ်ပြီး ပါဝင်ဖြေဆိုသူ ၉၅ ရာခိုင်နှုန်း အသုံးပြုကြပြီး အခြားနည်းနှင့် အင်တာနက်အသုံးပြုမှု ၈၃ ရာခိုင် နှုန်း၊ ဖုန်းမက်ဆေ့အသုံးပြုမှု ၆၃ ရာခိုင်နှုန်း အသီးသီးရှိကြသည်။ ရုပ်မြင်သံကြားမှသတင်းအချက်အလက်ရယူမှုမှာ ၂၅ ရာခိုင်နှုန်း၊ ပုံနှိပ်မီဒီယာနှင့် ရေဒီယိုနှစ်ခုလုံးမှ ရယူမှု ၁၀ ရာခိုင်နှုန်းစီနှင့် တစ်ဦးချင်းအလိုက်တိုက်ရိုက်ဆက်သွယ် ပြောဆိုကာသတင်းရယူသည့်နည်းလမ်းများမှာ ၈ ရာခိုင်နှုန်း ရှိခဲ့သည်။

၂ (၂) ပိုမိုခက်ခဲလာသည့် ကျန်းမာရေးသတင်းအချက်အလက်များရယူမှု

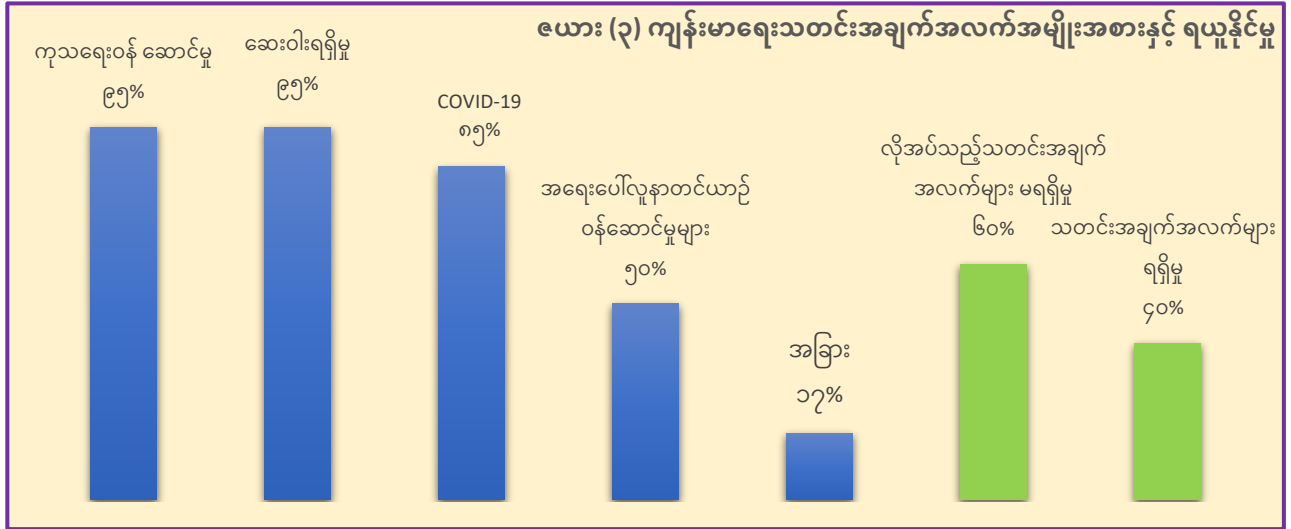
တစ်စတစ်စ ပျက်စီးယိုယွင်းလာသည့် မြန်မာနိုင်ငံ၏လူထုကျန်းမာရေးအခြေအနေကြောင့် ကျန်းမာရေးကဏ္ဍတွင်း လူထုအခြေပြုအဖွဲ့အစည်းများ၏ ကူညီထောက်ပံ့သည့်ဝန်ဆောင်မှုများမှာ ယခင်ကထက်ပင် ပိုမိုအရေးပါလာခဲ့ပြီ ဖြစ်သည်။ တစ်ချိန်တည်း၌ပင် စစ်တမ်းအရ ကျန်းမာရေးနှင့်ဆက်နွယ်သည့်သတင်းအချက်အလက်များရယူမှုသည် အာဏာမသိမ်းမီအချိန်ကထက် တစ်စတစ်စပိုမိုခက်ခဲလာကြောင်း ရှာဖွေတွေ့ရှိရပြီး ၈၅ ရာခိုင်နှုန်းက ပြီးခဲ့သည့်နှစ်နှစ်အတွင်း “ပိုမိုခက်ခဲလာကြောင်း” သို့မဟုတ် “အလွန်အမင်းခက်ခဲလာကြောင်း” ဖြေဆိုကြပြီး ၁၃ ရာခိုင်နှုန်းကမူ “အပြောင်းအလဲမရှိ”ဟု ပြောသည်။ (ဇယား (၂)တွင် ကြည့်ရှုရန်) ထိုသို့ခက်ခဲလာခြင်းမှာ ယုံကြည်စိတ်ချရသည့် သတင်းရင်းမြစ်များမရှိတော့ခြင်း၊ ပုံမှန်လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်နေသည့် သတင်းအချက်အလက်များစုဆောင်းမှုကို မလုပ်

ဆောင်နိုင်ခြင်းကြောင့် သတင်းများကိုအချိန်နှင့်တပြေးညီမရရှိတော့ခြင်း၊ တင်းကျပ်သောစည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများကြောင့် သတင်းအချက်အလက်များစုဆောင်းမှုပိုမိုခက်ခဲကာ ဒေသတွင်းလူထုအခြေပြုအဖွဲ့အစည်းများအကြား ဆက်သွယ်ရေးအခက်အခဲများ ကြုံတွေ့လာခြင်းနှင့် လျှပ်စစ်မီးပြတ်လပ်ခြင်းနှင့် အင်တာနက်ဖြတ်တောက်ခြင်းနှင့် အခြားဆက်သွယ်ရေးပြဿနာများကဲ့သို့သော အခြေခံဆက်သွယ်ရေးပြဿနာများကြောင့် ဖြစ်သည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင်း သတင်းအချက်အလက်ရယူမှုကို လေ့လာဆန်းစစ်ခြင်း၊ ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ လူထုအခြေပြုအဖွဲ့အစည်းများ၏ သတင်းအချက်အလက်ရယူမှု အပြောင်းအလဲ

ယေဘုယျမေးခွန်းတစ်ခုဖြစ်သည့် ၎င်းတို့နေ့စဉ်လုပ်ငန်းဆောင်တာလုပ်ကိုင်စဉ် လိုအပ်သည့်သတင်းအချက်အလက်များရယူနိုင်ခြင်း ရှိ/မရှိ ဟူသည့်ကိစ္စရပ်ကို မေးမြန်းရာတွင် ပါဝင်ဖြေဆိုသူ ၇၀ ရာခိုင်နှုန်းက “တစ်စိတ်တစ်ဒေသ မျှသာရရှိကြောင်း” ဖြေဆိုကြပြီး ၃၀ ရာခိုင်နှုန်းက “ရရှိကြောင်း” ဖြေဆိုကြသည်။ သို့သော် ၎င်းတို့လိုအပ်သော်လည်း ရယူနိုင်ခြင်းမရှိသည့် ကျန်းမာရေးနှင့်ပတ်သက်သောသတင်းအချက်အလက်များ ရှိ/မရှိနှင့် ပတ်သက်ပြီး ဟုတ်/မဟုတ် ဖြေဆိုရမည့်မေးခွန်းတစ်ခုကို မေးမြန်းရာတွင် ပါဝင်ဖြေဆိုသူ ၆၀ ရာခိုင်နှုန်းက ၎င်းတို့မရရှိကြောင်းကိုအတည်ပြုသည့် အဖြေဖြစ်သည့် “ဟုတ်မှန်သည်”ဟု ဖြေဆိုကြပြီး ၄၀ ရာခိုင်နှုန်းက “မဟုတ်မှန်”ဟု ဖြေဆိုသည်။ (ဇယား (၃) ကို ကြည့် ပါ) ထိုမေးခွန်းနှင့်အလားတူမေးခွန်းတစ်ခုအတွက်လည်း အနုတ်သဘောဆောင်သည့်ဖြေဆိုမှုများရှိနိုင်ကြောင်း မျှော်လင့်ရသော်လည်း ၆၀ ရာခိုင်နှုန်းမှာ အလွန်မြင့်မားသည့် ပမာဏဖြစ်သည်။

စစ်တမ်းဖြေကြားမှုများတွင် လူထုအခြေပြုအဖွဲ့အစည်းများအလိုအပ်ဆုံး၏ ၉၅ ရာခိုင်နှုန်းမှာ ကုသရေးဝန်ဆောင်မှုနှင့် ဆေးဝါးများရရှိမှုတို့နှင့်ပတ်သက်သည့် သတင်းအချက်အလက်များဖြစ်ပြီး ယင်းနောက်တွင် COVID-19 ကပ် ရောဂါနှင့်ပတ်သက်သည့် သတင်းအချက်အလက်များက ၈၅ ရာခိုင်နှုန်း၊ အရေးပေါ်လူနာတင်ယာဉ်ဝန်ဆောင်မှု သတင်းများက ၅၀ ရာခိုင်နှုန်းနှင့် အခြားသတင်းအချက်အလက်များက ၁၇ ရာခိုင်နှုန်းရှိကြောင်း ပါဝင်ကြသည်။ နောက်ဆုံးအပိုင်းတွင်မေးမြန်းသည့် ရေး-ဖြေမေးခွန်းများကို ဖြေကြားမှုများတွင် လူထုကျန်းမာရေး၊ ဒေသတွင်း ကျန်းမာ ရေးနှင့်ပတ်သက်သည့် မွေးဖွား သေဆုံးနှင့် ရောဂါဘယဖြစ်ပွားမှု၊ အခြားလူထုအခြေပြုအဖွဲ့အစည်းများနှင့်

မြန်မာနိုင်ငံတွင်း သတင်းအချက်အလက်ရယူမှုကို လေ့လာဆန်းစစ်ခြင်း၊ ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ လူထုအခြေပြုအဖွဲ့အစည်းများ၏ သတင်းအချက်အလက်ရယူမှု အပြောင်းအလဲ

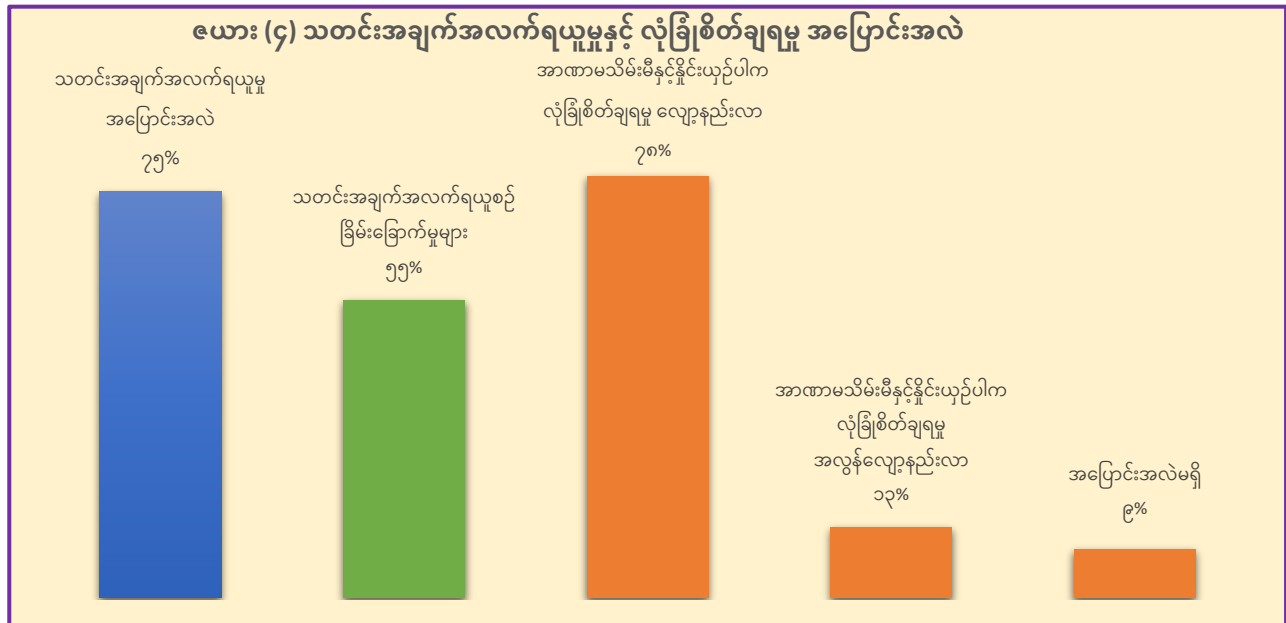
ချိတ်ဆက်ဆောင်ရွက်မှုများ၊ အသင်းအဖွဲ့မှတ်ပုံတင်ခြင်းဥပဒေ၊ အကြားနှင့် အမြင်အာရုံချို့တဲ့သူများအတွက် ဝန်ဆောင်မှုများနှင့် ဒေသဆိုင်ရာအခြေအနေများ စသည့်ကဏ္ဍများနှင့်ပတ်သက်သည့် သတင်းအချက်အလက်များ ရယူရာတွင်လည်း လိုအပ်ချက်များရှိကြောင်း အလေးပေးဖြေဆိုထားကြသည်။

ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာသတင်းအချက်အလက်များရယူမှုသည် ၎င်းတို့အလုပ်အတွက် အရေးပါမှု ရှိ/မရှိ ဆိုသည့် မေးခွန်းကို မေးမြန်းရာတွင် ပါဝင်ဖြေဆိုသူ ၆၅ ရာခိုင်နှုန်းက “အလွန်အရေးပါ”ဟု ဖြေဆိုပြီး ၃၅ ရာခိုင်နှုန်းက “အတိုင်အတာတစ်ခုအထိအရေးပါ”ဟု ဖြေဆိုကာ မည်သူမျှ “အရေးမပါ”ဟု မဖြေဆိုကြပေ။

၂ (၃) သတင်းအချက်အလက် လုံခြုံစိတ်ချစွာရယူနိုင်မှု လျော့နည်းလာခြင်း

ပြီးခဲ့သည့် ၂ နှစ်အတွင်း အဖွဲ့အစည်းများ၏ သတင်းအချက်အလက်ရယူမှုတွင် အပြောင်းအလဲများ ဖြစ်ပေါ်လာကြောင်း စစ်တမ်းတွင်ပါဝင်ဖြေဆိုသူ ၇၅ ရာခိုင်နှုန်းက ပြောသည်။ (ဇယား (၄)တွင် ကြည့်ရှုရန်) ထိုသို့ဖြစ်ခြင်း၏ တစ်စိတ်တစ်ဒေသမှာ ကပ်ရောဂါကြောင့်ဖြစ်သော်လည်း မေးခွန်းတွင် ပြီးခဲ့သည့်နှစ်နှစ်တာ အချိန်ကာလအတွင်းဆိုသည့် အချိန်ကန့်သတ်ချက်ကြောင့် အဆိုပါအပြောင်းအလဲများမှာ အာဏာသိမ်းမှုကြောင့် ဖြစ်ကြောင်း ပိုမိုသိသာထင်ရှားသည်။ အဓိကပြောင်းလဲမှုများတွင် အွန်လိုင်းတွင်အစည်းအဝေးပြုလုပ်ခြင်းနှင့်

အစိုးရပိုင် မီဒီယာနှင့် သတင်းရင်းမြစ်များကို မယုံကြည်ခြင်းကြောင့်ဆိုရှယ်မီဒီယာနှင့် အခြားရင်းမြစ်များကို ပိုမိုအားထားလာခြင်းတို့ ပါဝင်သည်။ အဆိုပါ အပြောင်း အလဲများဖြစ်ပေါ်လာရသည့် အဓိအကြောင်းအရင်းများမှာ သတင်းအချက်အလက်မှားယွင်းခြင်းနှင့် သတင်းမှားများဖြန့်ဝေခြင်းတို့ကြောင့် ယုံကြည်အားထားရသည့် သတင်းရင်းမြစ်များမရှိခြင်း၊ စစ်အစိုးရကအကန့်အသတ်များပြုလုပ်ခြင်း၊ အင်တာနက်လိုင်းများ မကြာခဏ ဖြတ်တောက်ခြင်းများနှင့် လျှပ်စစ်မီးပြတ်လပ်ခြင်း၊ လူချင်းတွေ့ဆုံသည့် အစည်းအဝေးများနှင့် ကိစ္စရပ်များ ဆောင်ရွက်ရာတွင် အခက်အခဲများရှိခြင်းနှင့် သတင်းအချက်အလက်များချိတ်ဆက်ရယူရာတွင် လုံခြုံမှုမရှိခြင်းတို့ ဖြစ်သည်။

စိတ်ဝင်စားဖွယ်ကောင်းသည့်အချက်မှာ ပါဝင်ဖြေဆိုသူများ၏ ၅၅ ရာခိုင်နှုန်းက သတင်းအချက်အလက်များ ချိတ်ဆက်ရယူရာတွင် “အဓိက” အန္တရာယ်(သို့)ခြိမ်းခြောက်မှုများ ရင်ဆိုင်ရကြောင်း ပြောဆိုကြသကဲ့သို့ ၄၅ ရာခိုင်နှုန်း ကလည်း ၎င်းတို့ ထိုကိစ္စရပ်များမကြုံတွေ့ရကြောင်း ပြောသည်။ (ဇယား(၄)တွင် ကြည့်ရှုရန်) ထိုအချက်မှာ စစ်တမ်း

၏အခြားရလဒ်များနှင့်ချိန်ထိုးကြည့်ပါက မကိုက်ညီသည့်သဘောဖြစ်ကောင်း ဖြစ်နိုင်ပြီး ရာခိုင်နှုန်းအတော်များများက အပြောင်းအလဲများကို ၎င်းတို့မည်သို့သတင်းအချက်ရယူခြင်းဖြင့် ရှုမြင်ရမည်ဖြစ်သော်လည်း မေးခွန်းတွင်ပါဝင်သည့် “အဓိက” အန္တရာယ်(သို့)ခြိမ်းခြောက်မှုများဟူသည့် အသုံးအနှုန်းဖြင့် အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုခြင်းကြောင်းလည်း ဖြစ်နိုင်ပေသည်။

အခြားစစ်တမ်းဖြေဆိုမှုများအရ သတင်းအချက်အလက်များချိတ်ဆက်ရယူရာတွင် လုံခြုံမှုမရှိဟု ခံစားရသည့် ပါဝင်ဖြေဆိုသူ ရာခိုင်နှုန်းမှာ ၅၅ ရာခိုင်နှုန်းထက်ကျော်လွန်ကြောင်း တွေ့ရှိရသည်။ အောက်ဖော်ပြပါမေးခွန်းဖြစ်သည့် သတင်းအချက်အလက်ရယူရာတွင် လုံခြုံသည်ဟုခံစားရခြင်း ရှိ/မရှိ ဆိုသည့်မေးခွန်းကို ဖြေဆိုရာတွင် ၉၁ ရာခိုင်နှုန်းက “အနည်းငယ်သာလုံခြုံ” သို့မဟုတ် “လုံခြုံမှုအလွန်နည်း”ဟု ဖြေဆိုကြပြီး ၉ ရာခိုင်နှုန်းကသာ “ပြောင်းလဲမှုမရှိ”ဟု ဖြေဆိုကြသည်။ (ဇယား (၄) တွင် ကြည့်ရှုရန်) ရေး-ဖြေမေးခွန်းဖြစ်သည့် ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်သည့် ခြိမ်းခြောက်မှုများကို မည်သို့ရှောင်တိမ်းသနည်းဆိုသည့်မေးခွန်းကို အတော်များများက ပြန်လည်ဖြေဆိုထားကြသည်။ အများစု ရည်ညွှန်းဖြေဆိုကြသည့်နည်းလမ်းတစ်ခုမှာ သံသယဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရှိသည့် သတင်းအချက်အလက်များနှင့် application များမထည့်သွင်းထားသည့် မိုဘိုင်းလ်ဖုန်းတစ်လုံး အပိုဆောင်ထားကာ အပြင်သွားသည့်အချိန်တိုင်း ထိုမိုဘိုင်းလ်ဖုန်း ကိုသာအသုံးပြုခြင်း ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ရှောင်ရှားနိုင်သည့်အခြားနည်းလမ်းများမှာ နိုင်ငံရေးအရသံသယ ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရှိသည့် အကြောင်းအရာများကို ဆိုရှယ်မီဒီယာတွင်ရေးသားဖော်ပြမှုမပြုခြင်း၊ ရေးသားဖော်ပြသည့် အကြောင်းအရာများကို မိမိကိုယ်တိုင်သေချာစွာတည်းဖြတ်ခြင်း၊ SIM ကဒ်များပြောင်းလဲအသုံးပြုခြင်းနှင့် လုံခြုံရေးတပ် ဖွဲ့ဝင်များ စုံစမ်းခြင်းနှင့် စစ်ဆေးခြင်းတို့မှ တိမ်းရှောင်နိုင်ရန် မိုဘိုင်းလ်ဖုန်းတွင်းရှိ application များကို ဖွက်ထားခြင်း (သို့) ဖျက်ပစ်ခြင်း/ပြန်လည်ထည့်သွင်းခြင်းတို့ ဖြစ်သည်။ လူထုအခြေပြုအဖွဲ့အစည်းအချို့သည် ၎င်းတို့လုပ်ကိုင်လျက်ရှိ သည့်အဖွဲ့အစည်းများ ခြိမ်းခြောက်ခံရခြင်းမှ ကာကွယ်နိုင်ရန် သက်ဆိုင်ရာအာဏာပိုင် အဖွဲ့အစည်းများကို ၎င်းတို့၏လုပ်ကိုင်နေသည့်အကြောင်းအရာများကို ကြိုတင်အကြောင်းကြားကာ ကြိုတင်ခွင့်ပြုချက် ရယူကြသကဲ့သို့ အချို့အဖွဲ့များကလည်း အာဏာပိုင်အဖွဲ့အစည်းများ ပစ်မှတ်ထားစောင့်ကြည့်မည့်ဘေးအန္တရာယ်မှ ရှောင်ရှားနိုင်ရန်

၎င်းတို့လုပ်ဆောင်မည့်အစီအစဉ်များမှ လူ့အခွင့်အရေးလှုပ်ရှားမှုများကို ဖယ်ရှားကာ လုပ်ဆောင်ရမည့် လုပ်ငန်းစဉ်ကို ပြန်လည်ရေးဆွဲခြင်းတို့ကို လုပ်ဆောင်ကြသည်။

၃. စိစစ်တွေ့ရှိချက်

စစ်တမ်းရလဒ်များအရ စိတ်တိုင်းမကျစရာအကောင်းဆုံးကိန်းဂဏန်းမှာ သတင်းအချက်အလက်ရယူရာတွင် လွန်ခဲ့သည့် နှစ်နှစ်ကအခြေအနေနှင့်နှိုင်းယှဉ်ချက်အရ လုံခြုံမှုမရှိကြောင်း ဝင်ရောက်ဖြေဆိုသူအားလုံး၏ ၉၁ ရာခိုင်နှုန်းက ဖြေကြား ခဲ့ကြပြီး ၎င်းတို့အနက် ၇၈ ရာခိုင်နှုန်းက အနည်းငယ်လုံခြုံမှုမရှိဟု ဖြေဆိုကြပြီး ၁၃ ရာခိုင်နှုန်းက လုံးဝနီးပါး လုံခြုံမှုမရှိဟု ဖြေဆိုခဲ့ကြသည်။ သတင်းအချက်အလက်ရယူရာတွင်လုံခြုံမှုမရှိခြင်းမှာ အတော်အတန် ပြင်းထန်ဆိုးရွား သည့်အခြေအနေဖြစ်ပြီး ကျန်းမာရေးအဖွဲ့အစည်းများအတွက်လုပ်ကိုင်နေသည့် မည်သူ့ကိုမဆို မကြိုတွေ့ရသင့်သလို မည်သူမျှလည်း မကြိုတွေ့သင့်သည့်ကိစ္စရပ်လည်း ဖြစ်ပေသည်။ အဆိုပါအဖွဲ့အစည်းများတွင် လုပ်ကိုင်လျက်ရှိသည့် ၉၁ ရာခိုင်နှုန်းသောဝန်ထမ်းများ ထိုသို့ပိုမိုခံစားလာခြင်းမှာ ပုံမှန်သတင်းအချက်အလက်ရယူမှု၏ အခြေခံစံနှုန်း ယိုယွင်း ပျက်စီးခြင်းလည်း ဖြစ်ပေသည်။

စစ်တမ်း၏ယခုမေးခွန်းတွင် နောက်ဆက်တွဲရေးဖြေမေးခွန်းကို ထည့်သွင်းမေးမြန်းထားခြင်းမပြုပေ။ အကြောင်းမှာ စစ်တမ်းကိုဦးစီးဆောင်ရွက်သူများက ထိုသို့မေးမြန်းခြင်းဖြင့် ပါဝင်ဖြေဆိုသူများအတွက် မလိုလားအပ်သော အန္တရာယ်များကျရောက်မည်ကို စိုးရွံ့၍ဖြစ်သည်။ သို့သော် အဘယ်ကြောင့်ကျသို့ဖြစ်ရသည်ဆိုသည့် ကျိုးကြောင်း ဆီလျော်သည့်အကြောင်းအရင်းကို ရှာဖွေနေရန်မလိုပေ။ စစ်အစိုးရက Facebook နှင့် Twitterကို ပိတ်ပင်ခြင်း၏ရိုးရှင်းသောအကြောင်းအရင်းမှာ^၅ ၎င်းတို့သည့် ကျန်းမာရေးကဏ္ဍတွင်းလုပ်ကိုင်နေကြသူများအတွက် အရေးပါသည့် သတင်းရင်းမြစ်များဖြစ်နေပြီး ထိုသို့ပိတ်ပင်ခြင်းကြောင့်ပင် နိုင်ငံသားအတော်များများ သတင်းအချက်အလက်များရယူရာတွင်အဘယ်ကြောင့် လုံခြုံစိတ်ချရမှုမရှိဟုခံစားနေရခြင်းကို ပေါ်လွင်စေသည်။ ထိုဆက်သွယ်ရေးပလက်ဖောင်းများ ဆက်လက်အရေးပါနေခြင်းကို ပေါ်လွင်စေသည့်အချက်မှာ ၎င်းတို့ကို

⁵ The Verge, "Myanmar orders internet providers to block Twitter and Instagram in the country", 6 February 2021, <https://www.theverge.com/2021/2/6/22269831/myanmar-orders-block-twitter-facebook-instagram-military-coup>.

အသုံးပြုနိုင်ရန် VPN များကို တွင်ကျယ်စွာအသုံးပြုလာခြင်းဖြစ်ပြီး ဆိုင်ဘာလုံခြုံရေးဥပဒေ (Cybersecurity Law) မူကြမ်းတွင် VPN အသုံးပြုမှုကို အမှန်တကယ်ပိတ်ပင် လိမ့်မည်ဖြစ်သည်။ အလျဉ်းသင့်လျှင်သင့်သလို မိုဘိုင်းလ်ဖုန်းများကိုဝင်ရောက်ရှာဖွေစစ်ဆေးခြင်းများ ပိုမိုပြုလုပ်လာခြင်းနှင့်ပတ်သက်၍ စစ်တမ်းတွင်ပါဝင်သည့် မေးခွန်းအချို့တွင်ပါဝင်သည့်ရေးဖြေမေးခွန်းများကို အလေးထားဖြေကြားကြသည်။ (အောက်တွင်ကြည့်ရှုရန်) ထို့အပြင် စစ်အစိုးရကိုဆန့်ကျင်ကြောင်း အေးအေးချမ်းချမ်း နှင့် ရိုးသားစွာဖော်ထုတ်ပြောဆိုခြင်းကြောင့် ထောင်ပေါင်းများစွာသောအရပ်သားများ ဖမ်းဆီးထောင်ချခံရသည့်အချက်ကြောင့်လည်း⁶ ကျန်းမာရေး စောင့်ရှောက် သည့်ဝန်ထမ်းများ မည်သည့်အကြောင်းကြောင့် သတင်းအချက်အလက်များရယူရာတွင် လုံခြုံစိတ်ချရမှုမရှိသည့် ခံစားချက်ကို ပိုမိုပေါ်လွင်စေခြင်း ဖြစ်သည်။

၎င်းအခြေအနေသည် သတင်းအချက်အလက်နှင့် အတွေးအခေါ်အယူအဆများကို ရှာဖွေခွင့်၊ ရယူခွင့်နှင့် ဖြန့်ဝေခွင့်တို့ကို အခြေခံသည့် နိုင်ငံသားအခြေခံအခွင့်အရေးဖြစ်သည့် လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်ကို ခြိမ်းခြောက်နှောင့် ယှက်ခြင်းသာမက⁷ ကျန်းမာရေးကဏ္ဍရှိဝန်ထမ်းများ၏ ၎င်းတို့လုပ်အလုပ်ကို ပုံမှန်အတိုင်း လုပ်ကိုင်နိုင်စွမ်းကိုပါ ထိခိုက်လာခြင်းဖြစ်သည်။ ကျန်းမာရေးကဏ္ဍဝန်ထမ်းများ၏အခက်အခဲမှာ ပိုမိုပေါ်လွင်ခဲ့ပြီး ပါဝင်ဖြေဆိုသူအားလုံး၏ ၆၅ ရာခိုင်နှုန်းက သတင်းအချက်အလက်ရယူခြင်းမှာ ၎င်းတို့အလုပ်အတွက် “အလွန်အရေးပါ”ဟု ဖြေကြားခဲ့ကြပြီး ၃၅ ရာခိုင်နှုန်းက “အတိုင်းအတာတစ်ခုအထိအရေးပါ”ဟု ဖြေကြားခဲ့သည်။

စစ်တမ်းရလဒ်များအတွင်း အလွန်စိတ်ပျက်ဖွယ်ရာဖြစ်သည့် အခြားကိန်းဂဏန်းတစ်ခုမှာ သတင်းအချက် အလက်ရယူမှုအခြေအနေကို ပြီးခဲ့သည့်နှစ်နှင့်နှိုင်းယှဉ်ဖြေဆိုရာတွင် ပါဝင်ဖြေဆိုသူစုစုပေါင်းတွင် အများစု ဖြစ်သည့် ၈၅ ရာခိုင်နှုန်း၏ဖြေကြားချက်များအနက် ၇၇ ရာခိုင်နှုန်းက ပိုမိုခက်ခဲကြောင်းနှင့် ၈ ရာခိုင်နှုန်းက အလွန်အမင်းခက်ခဲကြောင်း ဖြေကြားခဲ့ပြီး ၁၃ ရာခိုင်နှုန်းက “အပြောင်းအလဲမရှိ”နှင့် တစ်ဦးတည်းသာဖြစ်သည့် ၂

⁶ Antony J. Blinken, Secretary of State, Press Statement, “United States and Allies Impose Additional Sanctions on the Burmese Military Regime” 25 March 2022, <https://www.state.gov/united-states-and-allies-impose-additional-sanctions-on-the-burmese-military-regime/#:~:text=Regime%20security%20forces%20have%20detained%20more%20than%202013%2C000,leaders%2C%20and%20dispersed%20peaceful%20demonstrations%20with%20lethal%20force>.
⁷ As guaranteed by Article 19 of the *Universal Declaration of Human Rights*, UN General Assembly Resolution 217A(III), 10 December 1948, <https://www.un.org/en/about-us/universal-declaration-of-human-rights>.

မြန်မာနိုင်ငံတွင်း သတင်းအချက်အလက်ရယူမှုကို လေ့လာဆန်းစစ်ခြင်း၊ ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ လူထုအခြေပြုအဖွဲ့အစည်းများ၏ သတင်းအချက်အလက်ရယူမှု အပြောင်းအလဲ

ရာခိုင်နှုန်းက “ပိုမိုလွယ်ကူ” ဟု ဖြေဆိုခဲ့သည်။ ကမ္ဘာ့နိုင်ငံအသီးသီးတွင် အမုန်းစကားများအပါအဝင် သတင်းအမှားနှင့် သတင်းအတုများ ပိုမိုများပြားလာသည့်အခက်အခဲများနှင့်ရင်ဆိုင်နေရချိန်သော်လည်း နိုင်ငံအများစုတွင် ယုံကြည်စိတ်ချဖွယ်ရာ မရှိသည့်သတင်းအချက်အလက်များ ရှိလင့်စကား သတင်းအချက်အလက်ရယူနိုင်မှုမှာ တစ်စထက်တစ်စ ပိုမိုလွယ်ကူ လာခဲ့သည်။ သို့ကြောင့်ပင် အထက်တွင်ဖော်ပြခဲ့သည့်ကိန်းဂဏန်းမှာ လွတ်လပ်ပြီး ပွင့်လင်းမြင်သာစွာလုပ်ကိုင်လျက်ရှိသည့် သတင်းရပ်ဝန်းအတွက် အခြေခံအားဖြင့် လက်ခံနိုင်ဖွယ်ရာမရှိသည့် အရာအဖြစ် ထပ်မံပေါ်လွင်စေခဲ့သည်။

အောက်ဖော်ပြပါ အလွန်မနှစ်မြို့ဖွယ်အချက်အလက်များဖြင့်လည်း အထက်ဖော်ပြပါရလဒ်များကို ထပ်မံရှင်း လင်းဖော်ပြသွားမည် ဖြစ်သည်။ အထက်တွင်ဖော်ပြခဲ့သည့်အတိုင်း လွတ်လပ်သောမီဒီယာအများစုမှာ ၎င်းတို့၏ တရားဝင်လုပ်ကိုင်ခွင့်ကို ပယ်ဖျက်ခံခဲ့ရခြင်းကြောင့်⁸ လက်ရှိတွင် နိုင်ငံပြင်ပတွင်တိမ်းရှောင်လျက် အွန်လိုင်းတွင်သာ လုပ်ကိုင်နေရသကဲ့သို့ နိုင်ငံတွင်း၌ တရားဝင်လုပ်ကိုင်ခွင့်ဖြင့်လုပ်ကိုင်နေရသော သတင်းမီဒီယာအားလုံးမှာလည်း စစ်အစိုးရထိန်းချုပ်ထားသည့် တင်းကျပ်သော သတင်းအချက်အလက် စိစစ်ကြပ်မတ်မှုများကိုလိုက်နာက လုပ်ဆောင်နေကြရသည်။ ထိုအခြေအနေများကြောင့် လွတ်လပ်စွာ ရပ်တည်နေသည့် မီဒီယာများအတွက် သတင်းအချက်အလက်ရယူကာ သတင်းရေးသားဖော်ပြမှုလုပ်ငန်းများတွင် အလွန်အမင်းခက်ခဲလာသလို ကျန်းမာရေးဝန်ထမ်းများအပါအဝင် မီဒီယာကိုအားကိုးနေရသူများပါ အန္တရာယ်ကြုံတွေ့ခဲ့ရပြီး ထိုမီဒီယာများရေးသားဖော်ပြသည့်သတင်းများကိုလည်း အနည်းအကျဉ်းမျှသာ ဖတ်ရှုခွင့်ရရှိခဲ့သည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင်း ပိုမိုဆိုးရွားလာသည့်အခြေအနေမှာ အဆိုပါအခက်အခဲ များနှင့်အတူ အာဏာသိမ်းပြီးနောက်ပိုင်း မကြာခဏ အင်တာနက်ဖြတ်တောက်မှုများအပြင်⁹ လျှပ်စစ်မီးပြတ်တောက်မှု အစရှိသည့် အခက်အခဲများပါ ကြုံတွေ့လာရခြင်းဖြစ်သည်။

⁸ See Reporters Without Borders, Myanmar, <https://rsf.org/en/country/myanmar>.
⁹ See AccessNow, “Internet shutdowns in Myanmar: facilitating brutal human rights violations in 2022”, 28 February 2023 (updated 19 March 2023), <https://www.accessnow.org/press-release/keepiton-internet-shutdowns-2022-myanmar-en/>.

မြန်မာနိုင်ငံတွင်း သတင်းအချက်အလက်ရယူမှုကို လေ့လာဆန်းစစ်ခြင်း၊ ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ လူထုအခြေပြုအဖွဲ့အစည်းများ၏ သတင်းအချက်အလက်ရယူမှု အပြောင်းအလဲ

ကြိုတွေ့ရသောအခက်အခဲနှင့်လွန်စွာဆက်စပ်ပြီး ဖြစ်နိုင်ဖွယ်ရာလည်းရှိသည့် စစ်တမ်းရလဒ်တွင် ပါဝင်ဖြေဆို သူများ၏ ၇၅ ရာခိုင်နှုန်းက ပြီးခဲ့သည့်နှစ်နှစ်အတွင်း ၎င်းတို့သည်သတင်းအချက်အလက်များ ရယူသည့်ပုံစံကို ပြောင်းလဲ ခဲ့ကြောင်းဖော်ပြကြပြီး ၂၅ ရာခိုင်နှုန်းကမူ ပြောင်းလဲလုပ်ဆောင်ခြင်းမရှိကြောင်း ဖြေဆိုကြသည်။ ရေးဖြေမေးခွန်းများ ကိုဖြေဆိုရာတွင်လည်း စိတ်ဝင်စားဖွယ်အကြောင်းအရာများကို ဖော်ပြထားကြသည်။ ပါဝင်ဖြေဆိုသူအချို့ကမူ အစိုးရမီဒီယာများကို လုံးဝမှီခိုခြင်းမပြုတော့ဘဲ အခြား သတင်းရင်းမြစ်များမရှိတော့ခြင်းကြောင့် မလွဲသာမရှောင်သာ အခြေ အနေမှသာမှီခိုကြကြောင်း ဖြေကြားသည်။ တရားဝင်သတင်းရင်းမြစ်များမှသတင်းရယူခြင်းမှာ ခက်ခဲသည်ထက်ပိုမိုခက်ခဲလာကြောင်း အရေအတွက် အတော်အတန်ရှိသည့် ပါဝင်ဖြေဆိုသူများကပြောသည်။ ဥပမာအဖြစ်ဖော်ပြရပါက ယခင်က အစိုးရဌာနများမှ သတင်းအချက်အလက်များကို ရနိုင်သော်လည်း “လက်ရှိတွင် တရားဝင်လျှောက်လွှာတင်ရခြင်း သို့မဟုတ် သွယ်ဝိုက်သောနည်းဖြင့် ၎င်းတို့ထံမှသတင်းအချက်အလက်ရယူရကြောင်း” ဖော်ပြကြသည်။ အခြားသူများကမူ တရားဝင်နည်းလမ်းများအတိုင်းသတင်းရယူနိုင်မှုမှာ တစ်စထက်တစ်စနည်းပါးလာခြင်း (သို့) ပြည့်စုံမှုမရှိခြင်း တို့ ဖြစ်လာကြောင်း ပြောသည်။ ထိုဖော်ပြချက်ကြောင့်ပင် အာဏာသိမ်းပြီးစဉ်ကတည်းက အစိုးရမီဒီယာများကို အစိုးရ က ယခင်ကထက်ပိုမိုထိန်းချုပ်လာမှုမှာ ပေါ်လွင်စေခဲ့ပြီး ¹⁰ အစိုးရ၏ပွင့်လင်းမြင်သာမှုမှာ ထိလွယ်ရှလွယ်မှု လွန်စွာနည်းပါးသည့် ကျန်းမာရေးနှင့်ဆက်စပ်သည့်သတင်းအချက်အလက်များကိုပင် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု ပေးသည့် ဝန်ထမ်းများကိုပံ့ပိုးမှုများ သိသိသာသာလျော့ကျလာကြောင်း တွေ့ရသည်။ အခြားဖြေကြားချက်များတွင် အလုပ်ရုံဆွေးနွေးပွဲများ နှင့် အခြားသက်ဆိုင်ရာပွဲများမှ သတင်းအချက်အလက်ရယူရန် လုံးဝမဖြစ်နိုင်တော့ခြင်း၊ အစိုးရ၏ဖိနှိပ်မှုကြောင့် လူထုအခြေပြုအဖွဲ့အစည်းများအကြား ကောင်းမွန်စွာမဆက်ဆံနိုင်တော့ခြင်း၊ အင်တာနက်ဖြတ်တောက်ခြင်းနှင့် လျှပ်စစ်မီး ပြတ်တောက်ခြင်းနှင့် ၎င်းတို့ရေးသားဖော်ပြသည့်အကြောင်းအရာများ

¹⁰ See, for example, International Media Support (IMS), “Myanmar: 15 years of media development from democratic reforms to the military coup and beyond”, 31 January 2023, <https://www.mediasupport.org/blogpost/myanmar-15-years-of-media-development-from-democratic-reforms-to-the-military-coup-and-beyond/>.

အထူးသဖြင့် ဆိုရှယ်မီဒီယာတွင်ရေးသားသည့် အကြောင်းအရာများကို မိမိကိုယ်တိုင်တည်းဖြတ်ခြင်းတို့ကို ပိုမိုပြုလုပ်လာကြခြင်းတို့ပါဝင်သည်။

ထူးခြားသည့် အခြားစစ်တမ်းရလဒ်တစ်ခုမှာ ပါဝင်ဖြေဆိုသူအားလုံးအနက် ၉၂ ရာခိုင်နှုန်းက ၎င်းတို့ရယူနိုင်သည့် သတင်းအချက်အလက်များမှာ “တစ်စိတ်တစ်ပိုင်း”မျှသာ ယုံကြည်ရကြောင်း ဖြေဆိုကြပြီး ၈ ရာခိုင်နှုန်းက ယုံကြည်ရကြောင်း ပြောသည်။ ကျွန်ုပ်တို့တွင် အာဏာသိမ်းမီကအခြေအနေ သို့မဟုတ် အခြားနိုင်ငံများတွင် စစ်တမ်း ဌာပိုင်ဖြေဆိုသူများ အဆိုပါမေးခွန်းကိုမည်သို့ဖြေဆိုကြမည်ဆိုသည့် အကြောင်းအရာများနှင့်ပတ်သက်၍ ဖော်ပြနိုင်ရန် နှိုင်းယှဉ်သည့်သတင်းအချက်အလက်များ မရှိပေ။ ကမ္ဘာနှင့်အဝန်းနေထိုင်ကြသူများအား ၎င်းတို့ရရှိသည့်သတင်းအချက် အလက်ကို ယုံကြည်စိတ်ချရမှုမရှိသည့်ခံစားချက်မျိုးရှိသလောဟု မေးမြန်းသည့် မေးခွန်းမျိုးကို မေးမြန်းစရာလိုမည် မဟုတ်ပေ။ ထို့အပြင် ယခုစစ်တမ်းတွင်ထွက်ပေါ်လာသည့် များစွာသော နောက်ဆက်တွဲ ရလဒ်များ၊ ရေးဖြေမေးခွန်း များသည် ကမ္ဘာနှင့်အဝန်းကြုံတွေ့နေရသည့် သတင်းမှား သတင်းတုများနှင့် သတင်းအချက်အလက်များကို ယုံကြည် စိတ်ချရခြင်း မရှိသည့်အယူအဆများကို ယေဘုယျအားဖြင့် ရည်ညွှန်းပြောဆိုထားကြခြင်း ဖြစ်သည်။

တစ်ချိန်တည်း၌ပင် အဆိုပါအဖြေများအနက် အနည်းစုက အာဏာသိမ်းမှုနောက်ပိုင်း လက်ရှိဖြစ်ပေါ်လျက်ရှိသော ပဋိပက္ခအခြေအနေနှင့်ပတ်သက်၍ တိုက်ရိုက်ဖြေဆိုထားကြသည်။ ပါဝင်ဖြေဆိုသူတစ်ဦးက “ဝါဒဖြန့်သည့် စိတ်ဓာတ်စစ်ဆင်ရေး သတင်းများနှင့် သတင်းအချက်အလက်များများပြားပြားကြောင်း” နှင့် အခြားတစ်ဦးက “လက်ရှိအချိန်တွင် သတင်းအချက်အလက်များအားလုံးသည် ဝါဒဖြန့်သည့်အကြောင်းအရာများနှင့် ယုံကြည်ရန်ခက်ခဲသည့်အကြောင်းအရာများသာ ရောထွေးနေကြောင်း” ဖြေဆိုကြသည်။ အခြားဖြေဆိုသူအများအပြားက နိုင်ငံရေးနှင့် သက်ဆိုင်သည့် သတင်းအမှားများ၊ အစိုးရ၏ဖိနှိပ်အုပ်ချုပ်မှုများနှင့် တရားဝင်သတင်းရင်းမြစ်များက ရည်ရွယ်ချက်ရှိရှိ သတင်းအတုအယောင်များဖြန့်ဝေခြင်း စသည့်အချက်တို့ကို ဖော်ပြကြသည်။ အခြားသူအများအပြားကလည်း ဖိနှိပ်ချုပ်ချယ်သည့်နိုင်ငံရေးအခြေအနေများကြောင့် ယုံကြည်အားကိုးရသည့် သတင်းရင်းမြစ်များမှ သတင်းရယူရန်ပိုမိုခက်ခဲလာကြောင်း ဖော်ပြကြသည်။ သာဓကအဖြစ်ဖော်ပြရသော်

ပါဝင်ဖြေဆိုသူတစ်ဦးက “ကျွန်တော်တို့မြို့နယ်မှာ အဖွဲ့အစည်းတွေဟာ လုပ်နေကျအလုပ်တွေလုပ်တာနဲ့ အချင်းချင်းချိတ်ဆက်ဆောင်ရွက်တာတွေ တဖြည်းဖြည်းနည်းလာလို့ သတင်းအချက်အလက်တွေရယူဖို့နဲ့ မှန်မမှန်အတည်ပြုဖို့လည်း ခက်ခဲလာပါတယ်” ဟု ပြောသည်။

စိတ်ဝင်စားဖွယ်အချက်မှာ ဖြေဆိုသူစုစုပေါင်း၏ ၇၇ ရာခိုင်နှုန်းက ၎င်းတို့ရရှိထားသည့် သတင်းအချက်အလက် များမှာကို ယုံကြည်ရသည်ဟုအတည်ပြုနိုင်ကြောင်း ပြောကြသော်လည်း ၂၃ ရာခိုင်နှုန်းကမူ ၎င်းတို့ ထိုကဲ့သို့ အတည်မပြုနိုင်ကြောင်း ပြောသည်။ ဖြေဆိုသူ ၉၂ ရာခိုင်နှုန်းက ၎င်းတို့ရရှိသည့်သတင်းအချက်အလက်များမှာ တစ်စိတ်တစ်ဒေသမျှသာ ယုံကြည်အားထားရကြောင်း ပြောဆိုခြင်းကြောင့် ကွာဟချက်ကြီးမားစွာ ရှိနေဆဲဖြစ်သည်။ သို့သော် ဖြေဆိုသူ ၇၇ ရာခိုင်နှုန်းက သတင်းအချက်အလက်များယုံကြည်နိုင်ဖွယ်ရာ ရှိ မရှိကို အခြားနည်းလမ်းများဖြင့် အကဲဖြတ်ကြ ကြောင်း ပြောသည်။ နောက်ဆက်တွဲရေးဖြေမေးခွန်းများကို ပြန်လည်ဖြေကြားသူအများစုက ရရှိသည့်သတင်းအချက် အလက်များကို များသောအားဖြင့် အခြားလူထုအဖြေပြုအဖွဲ့အစည်းများနှင့် ပြန်လည်စစ်ဆေးအတည်ပြုကြသော်လည်း တစ်ခါတစ်ရံ ယုံကြည်စိတ်ချရသော ဒေသခံအဆက်အသွယ်များ၊ တိုက်ရိုက်အဆက်အသွယ်များနှင့် မီဒီယာခွဲများနှင့်ပါ ပြန်လည်စစ် ဆေးကြကြောင်း ပြောသည်။ အနည်းစုက သတင်းအချက်အလက်အချို့မျှကိုသာ ဤနည်းလမ်းဖြင့် မှန် မမှန် အတည်ပြု နိုင်ပြီး အဆိုပါနည်းလမ်းမှာလည်း ထိုအဖွဲ့အစည်းများနှင့် အဆက်အသွယ်များမှ တစ်ဦးမဟုတ် တစ်ဦးက ယုံကြည်ရနိုင် လောက်ဖွယ်ရှိသည်ဟူသည့် ပင်ကိုယ်အယူအဆဖြင့်သာ လုပ်ဆောင်ကြခြင်းဖြစ်ကာ အထူး သဖြင့် မိမိဒေသမဟုတ်သည့် နေရာများတွင်ဖြစ်ပွားသည့်သတင်းများအတွက် ထိုနည်းလမ်းကို အားကိုးခြင်း ဖြစ်သည်။

ပါဝင်ဖြေဆိုသူ ၇၀ ရာခိုင်နှုန်းက ၎င်းတို့၏နေ့စဉ်ဘဝတွင်လိုအပ်သော ယေဘုယျသတင်းအချက်အလက်များ ကို တစ်စိတ်တစ်ဒေသမျှသာရယူနိုင်ကြောင်း ဖြေဆိုကြပြီး ၃၀ ရာခိုင်နှုန်းက အဆိုပါသတင်းအချက်အလက်များကို ရယူ နိုင်ကြောင်းဖြေကြားကာ မည်သူကမျှ သတင်းအချက်အလက်ရယူနိုင်ခြင်းမရှိဟု မဖြေကြားကြပေ။ ထိုအဖြေများကို ရွေးဖြေမေးခွန်းများဖြစ်သည့် ကျန်းမာရေးနှင့်ပတ်သက်၍ ၎င်းတို့အလုပ်အတွက်လိုအပ်သည့် သတင်းမျိုး ရှိ/မရှိနှင့် ၎င်းတို့ မရယူနိုင်သည့်သတင်းမျိုး ရှိ/မရှိ ဟူသည့်မေးခွန်းများကို ဖြေဆိုထားသည့်အဖြေများနှင့်

ချိန်ထိုးစဉ်းစားကောင်း စဉ်းစားရပေမည်။ ပါဝင်ဖြေဆိုသူ ၆၀ ရာခိုင်နှုန်းက ထိုမေးခွန်းကို ၎င်းတို့လိုအပ်သည့်သတင်းအချက်အလက်များကို ရယူနိုင်ခြင်း မရှိဟုဖော်ပြရန် “ဟုတ်မှန်သည်” ဖြေဆိုပြီး ၄၀ ရာခိုင်နှုန်းက “မဟုတ်မှန်”ဟု ဖြေကြားကြသည်။ အဆိုပါအဖြေများတွင် အပြောင်းအလဲအနည်းငယ်ရှိသော်လည်း အမှန်တကယ်ကွဲလွဲချက်ရှိသည်ဟု မဆိုနိုင်ပေ။ ပထမအချက်အဖြစ်တင်ပြရသော် ပထမမေးခွန်းတွင် “တစ်စိတ်တစ်ဒေသ”ဟု ဖြေခွင့်ပြုထားသော်လည်း ဒုတိယမေးခွန်းတွင် ခွင့်ပြုမထားပေ။ ဒုတိယအချက်အနေဖြင့် ပထမမေးခွန်းသည်ယေဘုယျသတင်းအချက်အလက်ကိုမေးမြန်းသည့်မေးခွန်း ဖြစ်သော်လည်း ဒုတိယမေးခွန်းမှာ ကျန်းမာရေးနှင့်သက်ဆိုင်သည့်မေးခွန်းကို မေးမြန်းထားခြင်းဖြစ်သည်။ ယင်းမှာ အရေးပါသည့် ကွာခြားချက်ဖြစ်ကာ ပါဝင်ဖြေဆိုသူအများစုမှာ ကျန်းမာရေးကဏ္ဍ သို့မဟုတ် ၎င်းနှင့်အနီးစပ်ဆုံးကဏ္ဍများတွင် လုပ်ကိုင်နေကြသူများ ဖြစ်သည်။

အဆိုပါရလဒ်များကို အနည်းငယ်ပို၍ဆန်းစစ်ကြည့်ပါက ပထမမေးခွန်းများကိုဖြေကြားသည့် အဖြေများသည် အမှန်တကယ်အခက်အခဲမရှိကြောင်း ယူဆရနိုင်ဖွယ်ရာ ဖြစ်သည်။ တိကျခိုင်မာသည့် သတင်းအချက်အလက်များ မျှဝေရယူနိုင်သည့်အနေအထားတွင် ရှိကြသူများသည်ပင် ယေဘုယျအားဖြင့် ၎င်းတို့လိုအပ်သည့် သတင်းအချက်အလက်များ ရယူနိုင်ခြင်းမရှိဟု ခံစားကောင်းခံစားနိုင်ကြမည်ဖြစ်ပြီး ထိုအနေအထားတွင် ဒစ်ဂျစ်တယ်နည်းပညာအခြေခံသည့် ကြီးမားကျယ်ပြန့်သည့် သတင်းအချက်အလက် ရယူမှုစနစ်သည်လည်း အပါအဝင်ဖြစ်သည်။ သို့သော် ဒုတိယ မေးခွန်းကိုဖြေဆိုသည့်အဖြေများတွင် ပိုမိုစိုးရိမ်ကြောင့်ကြမှုများရှိကြောင်း ဖြေကြားကြသည်။ ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုကဏ္ဍတွင် လုပ်ကိုင်နေသူများအတွက် ၎င်းတို့အလုပ်ကိုလုပ်ကိုင်နိုင်ရန် လိုအပ်သည့်သတင်းအချက်အလက်များရယူ နိုင်ရန် အလွန်အရေးပါလျက်ရှိရာ လိုအပ်လျက်ရှိသည့် အဆိုပါသတင်းအချက်အလက်များမရရှိခဲ့ပါက သင့်လျော်သည့် ကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှုများကို ပုံမှန်လုပ်ဆောင်နိုင်ရန် ခက်ခဲလာလိမ့်မည်ဖြစ်သည်။ ထိုသို့ လိုအပ်သည့်အချက်အ လက်များပြီးပြည့်စုံစွာရရှိနိုင်မှုမှာ တိကျခိုင်မာသည့်သတင်းအချက်အလက်များမျှဝေရယူနိုင်သည့် အနေအထားများ တွင်ပင် ဖြစ်နိုင်ခြေနည်းပါးခြင်းကြောင့် ယခုစစ်တမ်းတွင် သတင်းအချက်အလက်များရယူနိုင်ခြင်းမရှိဟု ဖြေဆိုထားသည့် ၆၀ ရာခိုင်နှုန်းမှာ သိသာထင်ရှားသည့်အချက် ဖြစ်သည်။ ထိုစစ်တမ်းရလဒ်သည် ဥပမာ

မြန်မာနိုင်ငံတွင်း သတင်းအချက်အလက်ရယူမှုကို လေ့လာဆန်းစစ်ခြင်း၊ ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ လူထုအခြေပြုအဖွဲ့အစည်းများ၏ သတင်းအချက်အလက်ရယူမှု အပြောင်းအလဲ

သတင်းအချက်အလက်များ ရယူရာတွင်လုံခြုံမှုရှိခြင်းနှင့် သတင်းအချက်အလက်များရယူရာတွင် ပိုမိုရင်ဆိုင်လာရသည့်အခက်အခဲများနှင့်သက်ဆိုင် သည့်မေးခွန်းများကိုဖြေကြားသည့် အခြားရလဒ်များနှင့် အလားသဏ္ဍန်တူညီပြီး ထိုအချက်ကြောင့်ပင် သတင်းအချက်အလက်နှင့်သက်ဆိုင်သည့်ကဏ္ဍအားလုံးတွင်ပါ မကောင်းသည့်အမြင်ကိုဖြစ်ပွားစေပြီး အနည်းဆုံး မြန်မာနိုင်ငံတွင်းရှိ ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာသတင်းအချက်အလက် ကဏ္ဍအခြေအနေကို ကောင်းမွန်စွာမြင်နိုင်မည် ဖြစ်ပေသည်။

နောက်ဆက်တွဲ ရေးဖြေမေးခွန်းများကိုဖြေဆိုသည့်ရလဒ်များတွင် အဓိကကျသည့်ကဏ္ဍများကို အလေးပေး ဖော်ပြထားသည်။ သတင်းအချက်အလက်ရယူရန်ခက်ခဲကြောင်းဖော်ပြရာတွင် ပါဝင်ဖြေဆိုသူအနည်းစုက COVID-19နှင့် ပတ်သက်သည့်သတင်းအချက်အလက်များကို ဖော်ပြကြပြီး အိပ်ချ်အိုင်ဗွီ ရောဂါကိစ္စများ၊ လူနာလွှဲပြောင်းရေး ဝန်ဆောင်မှုများနှင့် လိင်လုပ်သားများနှင့် ပတ်သက်သည့်သတင်းအချက်အလက်များကိုလည်း ဖော်ပြကြသည်။ ပါဝင်ဖြေဆိုသူ တစ်ဦးက ၎င်းအလွန်အမင်းစိုးရိမ်မိသည့်ကိစ္စတစ်ခုကို ဖော်ပြရာတွင် “ကျွန်တော်တို့ သတိပြုမိတဲ့အချက်ကတော့ ဆေးရုံတွေမှာလုပ်ကိုင်နေကြတဲ့ကျန်းမာရေးဝန်ထမ်းတွေအချင်းချင်း အချိတ်အဆက် မရှိကြလို့ လူနာတွေဟာ သူတို့လိုအပ်တဲ့ သတင်းအချက်အလက်တွေကို မသိကြပါဘူး” ဟု ဖြေကြားသည်။ အဆိုပါထင်မြင်ချက်မှာ တစ်ခုတည်း ဖြစ်သော်လည်း အတိုင်းအတာတစ်ခုအထိ မှန်ကန်ပြီး အမှန်တကယ် စိုးရိမ်ပူပန်ဖွယ်ရာ ဖြစ်ပေသည်။

ယခုကဏ္ဍတွင် ၅၅ ရာခိုင်နှုန်းသော ပါဝင်ဖြေဆိုသူများက ရွေးဖြေမေးခွန်းများကိုဖြေဆိုရာ၌ သတင်းအချက် အလက်များရယူရာတွင် “အဓိကအားဖြင့် အန္တရာယ်(သို့)ခြိမ်းခြောက်မှုများ” ကြုံတွေ့ရကြောင်း ဖော်ပြကြပြီး ၄၅ ရာခိုင်နှုန်းက ၎င်းတို့ကြုံတွေ့ရခြင်းမရှိကြောင်း ဖော်ပြကြသည်။ ကြုံတွေ့ရခြင်းမရှိဟု ပြန်လည်ဖြေဆိုထားရသည့် အကြောင်းအရင်းနှစ်ခုမှာ မေးခွန်းတွင် “အဓိက”ခြိမ်းခြောက်မှုဟု သုံးနှုန်းမေးမြန်းထားခြင်းနှင့် ရွေးဖြေမေးခွန်းအဖြစ် မေးမြန်းထားခြင်းတို့ကြောင့် ထိုသို့ဖြေကြားခြင်းဖြစ်သည်ဟု ယူဆနိုင်ဖွယ်ရာ ဖြစ်သည်။ (ဆိုလိုသည်မှာ “တစ်စိတ် တစ်ဒေသ”ဟု ဖြေဆိုခွင့်ရှိပါက ဖြေဆိုသူအနည်းငယ်မှာ ကြုံတွေ့ရခြင်းမရှိဟု ဖြေကြားကြမည် မဟုတ်ပေ) အလား တူစွာပင် သတင်းအချက်အလက်များရယူရာတွင် ခြိမ်းခြောက်မှုများအဓိကရင်ဆိုင်ရကြောင်း ပါဝင်ဖြေဆိုသူ ၅၅

ရာခိုင်နှုန်းကဖြေကြားထားမှုသည် လွပ်လပ်ပြီးအကြောက်တရားကင်းစွာ သတင်းအချက်အလက်များကိုရယူနိုင်မှုမှာ ၎င်းတို့ အတွက်အလွန်အရေးပါသည်ဆိုသည့်အချက်ဖြင့် ချိန်ထိုးကြည့်ပါက အလေးထားစဉ်းစားရမည့် ကိစ္စတစ်ခုလည်း ဖြစ်သည်။

ရေးဖြေမေးခွန်း၏ပထမနောက်ဆက်တွဲမေးခွန်းဖြစ်သည့် အန္တရာယ်များကိုမေးမြန်းသည့်မေးခွန်းကို ဖြေကြား သည့်အဖြေများတွင် ပါဝင်ဖြေဆိုသူအတော်များများသည် ယေဘုယျအားဖြင့် လုံခြုံမှုမရှိခြင်း သို့မဟုတ် စစ်ဆေးခံရမည် ကို အမှန်တကယ် စိုးရွံ့ကြကြောင်း မြင်တွေ့နိုင်သည်။ အဖြေအတော်များများမှာ စောင့်ကြည့်ခံရခြင်း၊ အနှောင့်အယှက် ခံရခြင်းနှင့် ဖမ်းဆီးခံရသည်အထိကြုံတွေ့ရမည်တို့ကို စိုးရွံ့နေမှုများကို ပေါ်လွင်စေသည် ဖြစ်သည်။ ဥပမာ ပါဝင်ဖြေဆိုသူတစ်ဦးက “လူထုအခြေပြုအဖွဲ့အစည်းတွေဟာ အနီးကပ်စောင့်ကြည့်ခံနေရပါတယ်” ဟု ဖော်ပြထားသည်။ အချို့က သက်ဆိုင်ရာအာဏာပိုင်များကို သတင်းအချက်အလက်များမေးမြန်းရသည်ကို စိုးရိမ်မိကြောင်း ပြောသည်။ ဥပမာ ဖြေဆိုသူတစ်ဦးက သတင်းအချက်အလက်များတောင်းခံခြင်းကြောင့် အဖွဲ့အစည်းမှတ်ပုံတင်ထားခြင်းကဲ့သို့သော ၎င်းတို့၏အချက်အလက်များကို စုံစမ်းမေးမြန်းခံရသည့် ကိစ္စများလည်းရှိကြောင်း ပြောသည်။ အခြားဖြေဆိုသူတစ်ဦးက အကယ်၍ “ပြင်ပထိခိုက်မှုဒဏ်ရာကြောင့် သွေးထွက်သံယိုဖြစ်သည့်” လူနာတစ်ဦးရှိလာပါက ထိုသူသည် ကန့်ကွက်ဆန္ဒ ပြပွဲ သို့မဟုတ် ပဋိပက္ခတစ်ခုခုတွင် ပါဝင်ပတ်သက်သည်ဟူသည့် ယူဆချက်ဖြင့် စုံစမ်းစစ်ဆေးခံသည့်အန္တရာယ် ကြုံတွေ့ရနိုင်ကြောင်း ပြောသည်။ ဖြေဆိုမှုအများစုမှာ ဆိုရှယ်မီဒီယာသုံးစွဲမှု၌ ၎င်းတို့ မည်သည့်ဘာသာစကားကို အသုံးပြုနိုင်ခြင်း၊ မိုဘိုင်းလ်ဖုန်းများကိုစစ်ဆေးခံရခြင်းနှင့် ၎င်းတို့မည်သူမည်ဝါဖြစ်ကြောင်းနှင့် အသုံးပြုသည့်နည်းလမ်း များကို ထုတ်ဖော်ပြောဆိုခြင်းတို့တွင် စိုးရိမ်ကြောင့်ကျမှုဖြစ်ရကြောင်း ပြောသည်။

ရေးဖြေမေးခွန်း၏ဒုတိယနောက်ဆက်တွဲမေးခွန်းတွင် ခြိမ်းခြောက်မှုများကိုရှောင်တိမ်းသည့်နည်းလမ်းများကို မေးမြန်းထားသည်။ ထိုသို့ဖြေဆိုမှုများတွင် အရေးပါသည့်အကြောင်းအရာတစ်ခုမှာ အာဏာပိုင်များကို မိမိတို့၏သဘော အရဆောင်ရွက်လိုသည့်ဆန္ဒဖြင့် ကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှုများကို ရိုးသားစွာ ဆောင်ရွက်လျက်ရှိကြောင်း အသိပေးခြင်း ဖြစ်ကာ ထိုသို့ပြုလုပ်ခြင်းကြောင့် အတိုက်အခံအခြေအနေများတွင်

မြန်မာနိုင်ငံတွင်း သတင်းအချက်အလက်ရယူမှုကို လေ့လာဆန်းစစ်ခြင်း၊ ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ လူထုအခြေပြုအဖွဲ့အစည်းများ၏ သတင်းအချက်အလက်ရယူမှု အပြောင်းအလဲ

မိမိအဖွဲ့အစည်းထိပ်တိုင်ရင်ဆိုင်မည့်ဘေးမှ ခွဲခြားသိမြင်နိုင်မည် ဖြစ်သည်။ ဒစ်ဂျစ်တယ်လုံခြုံမှုနည်းလမ်းများနှင့် ပတ်သက်သည့် အခြားအဖြေများတွင် အသုံးပြုသည့် ပစ္စည်းများ၏လုံခြုံရေးဆိုင်ရာအဆင့်မြှင့်တင်မှု၊ ပစ္စည်းများကိုယခင်နည်းလမ်းများအတိုင်းအသုံးပြုခြင်းမှ ရှောင်ရှားခြင်း၊ SIMကဒ်နှင့် ဆိုရှယ်မီဒီယာအကောင့်များ ပြောင်းလဲအသုံးပြုခြင်း၊ ဝင်ရောက်ကြည့်ရှုထားသည့်အကြောင်းအရာများကို ရှင်းလင်းထားခြင်းနှင့် ဖျက်သိမ်းထားခြင်းမရှိသည့် applicationများကို ဖွက်ထားခြင်း အစရှိသည့်အကြောင်းအရာများ ပါဝင်သည်။ သို့သော် တတိယမြောက်အဖြေများမှာ တတ်နိုင်သမျှခရီးသွားလာမှုကိုရှောင်ရှားခြင်း၊ လူအများသတိမပြုမိ အောင်လုပ်ဆောင်ခြင်း၊ ယုံကြည်ရသူများနှင့်သာထိတွေ့ဆက်ဆံခြင်း၊ “အင်တာနက်ကိုသတိကြီးစွာအသုံးပြုခြင်း”နှင့် သတင်းအချက်အလက်ရယူမှုကိစ္စများကိုပင်ရှောင်ရှားခြင်း အစရှိသည့် လုပ်ဆောင်လျက်ရှိသည့်လုပ်ငန်းများကို ရပ်ဆိုင်းလိုက်ခြင်းတို့ကို အလေးထား ဖြေဆိုထားကြခြင်းဖြစ်သည်။

ခြုံငုံသုံးသပ်ရသော် အဆိုပါစစ်တမ်းရလဒ်များသည် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုကဏ္ဍတွင်သာမက ၎င်းနှင့် ဆက်စပ်လျက်ရှိသည့်ကဏ္ဍများအတွင်း လုပ်ကိုင်လျက်ရှိသောဝန်ထမ်းများ၏ အလွန်အမင်းစိုးရိမ်ထိတ်လန့်မှုနှင့် အန္တရာယ်များကို ပေါ်လွင်စေသကဲ့သို့ အဆိုပါအခြေအနေလျော့နည်းစေရန် အသုံးပြုလျက်ရှိသည့် ထိရောက်သော နည်းလမ်းများကိုပါ ထင်သာမြင်သာရှိစေခဲ့သည်။ ထို့ကြောင့် ထိုဖြေကြားချက်များသည် လွပ်လပ်ပြီး ပွင့်လင်းမြင်သာ မှုမရှိဘဲ ဖိနှိပ်ချုပ်ချယ်မှုနှင့် အကြောက်တရားများ ကြီးစိုးနေသည့် သတင်းအချက်အလက်နှင့်သက်ဆိုင်သည့် ကဏ္ဍများ ကို ပေါ်လွင်ထင်ဟပ်စေသည်ပင် ဖြစ်သည်။

၄. နိဂုံး

မြန်မာနိုင်ငံတွင်း အခက်ခဲအကျပ်အတည်းများ ရင်ဆိုင်နေရသော်လည်း ကျန်းမာရေးကဏ္ဍတွင်းရှိ လူထုအခြေပြုအဖွဲ့အစည်းများသည် ၎င်းတို့ကတိကဝတ်ပြုထားသည့်အလုပ်များကို စွဲမြဲစွာလုပ်ဆောင်လျက်ရှိပြီး ကြိုတွေ့နေရသည့် အခက်အခဲများကို ကြိုကြိုခံကာ အကောင်းဆုံးဆက်လက်လုပ်ဆောင်ကာ အကူအညီလိုအပ်နေသူများအတွက် ကျန်းမာ ရေးဝန်ဆောင်မှုများနှင့် အထောက်အပံ့များကို ကြိုးစားပံ့ပိုးပေးလျက် ရှိသည်။ ပိုမိုပြင်းထန်သည့်ပဋိပက္ခများ ရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့နေရသည့်နေရာများတွင် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုပေးသည့် လူထုအခြေပြုအဖွဲ့အစည်းများမှ ဝန်ထမ်းများသည် ၎င်းတို့၏အသက်ကိုပင်စွန့်စားကာ ၎င်းတို့ကူညီနေသူများလိုအပ်သည့် ဝန်ဆောင်မှုများ ရရှိအောင် ကြိုးစား သေချာစွာဆောင်ရွက်လျက်ရှိသည်။

ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုပေးသည့် လူထုအခြေပြုအဖွဲ့အစည်းများနှင့် ၎င်းတို့အတွက် လုပ်ကိုင်ပေးလျက်ရှိသူများသည် လိုအပ်ချက်များစွာရှိကြပြီး မြန်မာနိုင်ငံတွင် ၂၀၂၁ ခုနှစ် ဖေဖော်ဝါရီလ၊ ၁ ရက်နေ့က ဖြစ်ပွားခဲ့သည့် အာဏာ သိမ်းမှုကြောင့် အဆိုပါလိုအပ်ချက်များအနက်အတော်များများမှာ ဆိုးရွားစွာဖြစ်ပေါ်လာခြင်း ဖြစ်သည်။ ၎င်းလိုအပ်ချက်များအနက်တစ်ခုမှာ ကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှုပံ့ပိုးပေးနိုင်ရေးအတွက် မဖြစ်မနေအမြဲလိုအပ်သော သတင်းအချက်အလက်များဖြစ်သည့် မည်သည့်နေရာတွင်ဆေးဝါးများရယူရမည်၊ COVID-19 ကပ်ရောဂါအခြေအနေ သို့မဟုတ် ကုသမှုနည်းလမ်းမျိုးစုံကို မည်သို့မည်ပုံ မည်သည့်နေရာတွင် ရယူရမည်ဆိုသည့် အကြောင်းအရာများ ဖြစ်သည်။ ကျန်းမာရေးသတင်းအချက်အလက်များ ရယူနိုင်မှုမရှိခြင်းသည် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှုဝန်ဆောင်မှုများကို မျှော်လင့်နေသူများကိုသာ ထိခိုက်ခြင်းမဟုတ်ဘဲ ထိုဝန်ဆောင်မှုများကို ကြိုးစားပံ့ပိုးပေးနေသည့် လူထုအခြေပြုအဖွဲ့အစည်းများကိုပါ ထိခိုက်ခြင်းဖြစ်ပေသည်။

စစ်တမ်းရလဒ်များသည် လက်ရှိ အာဏာသိမ်းယူထားသည့်စစ်အစိုးရလက်အောက်တွင် သတင်းအချက် အလက်များရယူရာ၌ ရင်ဆိုင်ကြုံတွေ့ရသည့် အလွန်ဆိုးရွားသော အခက်အခဲအကျပ်အတည်းများစွာကို ပေါ်လွင်ထင် ရှားအောင်ဖော်ပြထားခြင်းဖြစ်သည်။ အဆိုပါ အခက်အခဲအကျပ်အတည်းများတွင် စစ်တမ်းတွင် ပါဝင်ဖြေဆိုသူအများစု ဖော်ပြသည့်အချက်ဖြစ်သော သတင်းအချက်အလက်ရယူရာတွင် လွန်ခဲ့သည့်

မြန်မာနိုင်ငံတွင်း သတင်းအချက်အလက်ရယူမှုကို လေ့လာဆန်းစစ်ခြင်း၊ ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ လူထုအခြေပြုအဖွဲ့အစည်းများ၏ သတင်းအချက်အလက်ရယူမှု အပြောင်းအလဲ

နှစ်နှစ်ကထက်ပိုမို၍ လုံခြုံစိတ်ချရမှုမရှိဟု ခံစားရသည့်ကိစ္စရပ် ပါဝင်ပြီး ထိုကြောင့်ပင် သတင်းအချက်အလက်များရယူရန် ပိုမိုခက်ခဲလာကာ ရယူနိုင်သည့်အချက် အလက်များမှာလည်း တစ်စိတ်တစ်ဒေသသာ အထောက်အပံ့ဖြစ်သည့်အခြေအနေတွင် ရှိခဲ့သည်။ ပါဝင်ဖြေဆိုသူအများ စုအနက် အများစုက လိုအပ်သည့် ယေဘုယျသတင်းအချက်အလက် တစ်စိတ်တစ်ဒေသကိုသာရယူနိုင်ပြီး လုပ်ငန်းအ တွက်လိုအပ်သော သတင်းအချက်အလက်များကိုမူ ရယူနိုင်ခြင်းမရှိကြောင်း ဖြေကြားကြသည်။

စစ်တမ်းတွင်ပါဝင်ဖြေဆိုသူများ အမှန်တကယ်ကြုံတွေ့နေရသည့်အခက်အခဲများကို ပိုမိုသိသာထင်ရှားစေ သည့် ရေးဖြေမေးခွန်း၏နောက်ဆက်တွဲမေးခွန်းများကိုဖြေဆိုသည့် အဖြေများအပါအဝင် စစ်တမ်းရလဒ်များအားလုံး သည် ယိုယွင်းပျက်စီးနေသော မြန်မာနိုင်ငံတွင်းရှိ သတင်းအချက်အလက်ဆိုင်ရာအခြေအနေကို မျက်ဝါးထင်ထင် မြင်တွေ့စေနိုင်ပြီး အငြင်းပွားဖွယ်ရာကိစ္စရပ်များပေါ်ပေါက်လာနိုင်ခြေမရှိသည့် ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာသတင်းအချက် အလက်များရယူရန်ပင် ခက်ခဲနေသည်ကို တွေ့မြင်ရသည်။ ထိုဖြစ်ရပ်မှာ အလွန်းဆိုးရွားသည့် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ပြဿနာတစ်ခုဖြစ်ပြီး လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုရေးသားခွင့်ကိုထိပါးခြင်းဖြစ်ကာ သတင်းအချက်အလက် ရယူနိုင်မှုကိုတည်တံ့စွာနေသည့် မြန်မာနိုင်ငံသားများအတွက် ကျန်းမာရေးဝန်ဆောင်မှုများကိုပါ ခြိမ်းခြောက် နှောင့်ယှက်သည့် ပြဿနာလည်းဖြစ်ပေသည်။ သတင်းအချက်အလက်များရယူနိုင်မှုသည် ၎င်းတို့အလုပ်အတွက် အရေးပါကြောင်းကို စစ်တမ်းတွင်ပါဝင်ဖြေဆိုသူအားလုံးက တညီတညွတ်တည်းဖော်ပြသည့်အချက်မှာလည်း မှတ်သားဖွယ်ရာ ဖြစ်သည်။

စစ်တမ်းရလဒ်များအားလုံးနှင့် တစ်ဦးချင်းဖြေဆိုမှုများအရ သတင်းအချက်အလက်ရယူရန် ခက်ခဲမှုပြဿနာ၏ သိသာထင်ရှားသည့်အကြောင်းအရင်းများနှင့် အများသိထားနှင့်ပြီးဖြစ်သည့် စစ်အစိုးရက စတင်ကျင့်သုံးလာသော သတင်းအချက်အလက်ထိန်းချုပ်သည့်နည်းလမ်းများမှာ လွတ်လပ်သော သတင်းမီဒီယာအချို့ကိုပိတ်ပင်ခြင်းနှင့် ထိုအကျိုးဆက်ကြောင့် လွတ်လပ်သောသတင်းမီဒီယာအများစု နိုင်ငံမှ စွန့်ခွာသွားကြခြင်း၊ အဓိကကျသည့် ဆိုရှယ်မီဒီယာများ၏ရေးသားချက်များကို မကြည့်ရှုနိုင်အောင် ပိတ်ဆို့တားဆီးခြင်း၊ သက်ဆိုင်ရာအာဏာပိုင်များက နိုင်ငံသားများကို သတင်းအချက်အလက်များမျှဝေရန်

မြန်မာနိုင်ငံတွင်း သတင်းအချက်အလက်ရယူမှုကို လေ့လာဆန်းစစ်ခြင်း၊ ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ လူထုအခြေပြုအဖွဲ့အစည်းများ၏ သတင်းအချက်အလက်ရယူမှု အပြောင်းအလဲ

ငြင်းဆိုခြင်း သို့မဟုတ် ပျက်ကွက်ခြင်းနှင့် လူထုအခြေပြုအဖွဲ့အစည်းများနှင့် မြန်မာနိုင်ငံတွင်းနေထိုင်သူများကို တိုက်ရိုက်ဖိနှိပ်သည့်နည်းလမ်းများကျင့်သုံးခြင်းဖြစ်ပြီး ကျန်းမာရေးကဏ္ဍတွင်လုပ် ကိုင်လျက်ရှိ သောဝန်ထမ်းများကိုလည်း ထိုနည်းလမ်းများအတိုင်းပင် ဖိနှိပ်ချုပ်ချယ်လျက်ရှိသည်။

ဖြေဆိုချက်များအရသိရှိရသည့်အခြေအနေများမှာ နှစ်လို့ဖွယ်ရာမရှိသော်လည်း ကျန်းမာရေးကဏ္ဍမှဝန်ထမ်း များသည် ၎င်းတို့တတ်နိုင်သမျှ အကောင်းဆုံးဖြေဆိုထားသည်ကို စစ်တမ်းရလဒ်များအရ ကောင်းစွာသိရှိနိုင်ပေမည် ဖြစ်သည်။ ပါဝင်ဖြေဆိုသူအများစုက သတင်းအချက်အလက်များရယူရာတွင် မလိုလားအပ်သည့်ပြဿနာများ တစ်နည်း တစ်ဖုံးလျော့နည်းသွားစေရန် အချက်အလက်များရယူသည့်နည်းလမ်းကို ပြောင်းလဲလုပ်ဆောင်ခဲ့ကြသည်။ ထို့အပြင် ၎င်းတို့ရရှိသည့် သတင်းအချက်အလက်များနှင့်ပတ်သက်၍ အတည်ပြုစစ်ဆေးရန် များသောအားဖြင့် ယုံကြည်စိတ်ချရ သောရင်းမြစ်များဖြင့် ပြန်လည်တိုက်ဆိုင်စစ်ဆေးကြသည်။

မြန်မာနိုင်ငံတွင်း သတင်းအချက်အလက်များရယူရာတွင် အခက်အခဲအကျပ်အတည်းများကြုံတွေ့နေရမှုကို အလေးထားဖော်ပြရန်မှာ လွယ်ကူသည့်ကိစ္စရပ် မဟုတ်ပေ။ သို့သော် ရှေ့ဆက်လုပ်ဆောင်သွားရန် အချက်သုံးချက်ကို အကြံပြုထားပါသည်။

၁. သတင်းအချက်အလက်ရယူခွင့်များကို ချိုးဖောက်သည့် ဥပဒေစည်းမျဉ်းစည်းကမ်းများကို လေ့လာစောင့်ကြည့် သတင်းပို့ရန်

စစ်အစိုးရသည် သတင်းအချက်အလက်စီးဆင်းမှုကို ပိုမိုထိန်းချုပ်ရန်နှင့် နိုင်ငံသားများ သတင်းအချက်အလက်များ လွယ်လပ်စွာရယူနိုင်မှုကို ပိုမိုကန့်သတ်ရန် တရားဝင်နည်းလမ်းပေါင်းများစွာကို ရွေးချယ်ကျင့်သုံးကာ အသုံးပြုရန်ကြံရွယ် လျက်ရှိသည်။ နိုင်ငံတကာနှင့် ဒေသတွင်း လူထုအခြေပြုအဖွဲ့အစည်းများသည် ထိုလုပ်ရပ်များကို အများသိရှိနိုင်ရန် ဆက်လက်၍ အနီးကပ်စောင့်ကြည့်လေ့လာသတင်းပို့သင့်ပြီး ထိုသို့ပြုလုပ်ခြင်းကြောင့် မြန်မာနိုင်ငံသားများ ၎င်းတို့၏ လူ့အခွင့်အရေးများချိုးဖောက်ခံနေရခြင်းကို နားလည်သိရှိကာ ၎င်းတို့ကိုယ်တိုင် စစ်အစိုးရ၏ တရားဝင်ဖိနှိပ်ချုပ်ချယ်မှု အန္တရာယ်များမှ ကာကွယ်နိုင်မည် ဖြစ်သည်။

၂. ဒစ်ဂျစ်တယ်နည်းပညာဆိုင်ရာ လုံခြုံစိတ်ချမှုနှင့်ပတ်သက်၍ ပိုမိုသတိပြုဆင်ခြင်ရန်

ဒစ်ဂျစ်နည်းပညာဆိုင်ရာ လုံခြုံရေးနည်းလမ်းများသည် ဒေသတွင်းလုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်နေသူများ စစ်အစိုးရ၏ ဖိနှိပ်ချုပ်ချယ်မှုအန္တရာယ်များမှ ကာကွယ်နိုင်ရန် အထောက်အပံ့ဖြစ်ပေမည်။ နိုင်ငံတကာမှ လုပ်ကိုင်ဆောင်ရွက်နေသူများနှင့် ဒေသတွင်းလူထုအခြေပြုအဖွဲ့အစည်းများသည် အသိပညာမြှင့်တင်ရေးနှင့် အရည်အသွေးတိုးမြှင့်ရေးတို့ကို ထိုဒေသများ တွင် လုပ်ဆောင်သင့်ပြီး ဒစ်ဂျစ်တယ်လုံခြုံရေးနည်းလမ်းများနှင့် ဆော့ဖ်ဝဲများကိုလည်း ထောက်ပံ့ပေးသင့်သည်။

၃. သတင်းအချက်အလက်အခွင့်အရေးကိစ္စရပ်များကို ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် လေ့လာစောင့်ကြည့် သတင်းပို့ရန်

သတင်းအချက်အလက်ဆိုင်ကိစ္စရပ်အပါအဝင် မြန်မာနိုင်ငံ၏အခြေအနေသည် အလျှင်အမြန်ပြောင်းလဲလျက်ရှိပြီး လူ့အခွင့်အရေးကိစ္စများကိုလည်း အလေးမထားဘဲ ထိခိုက်နစ်နာစေမှုများ မကြာခဏ ဖြစ်ပေါ်လျက်ရှိသည်။ နိုင်ငံတကာနှင့် ဒေသတွင်း လူထုအခြေပြုအဖွဲ့အစည်းများသည် အချင်းအချင်းပူးပေါင်းကာ အဆိုပါအပြောင်းအလဲများကို ယခုလေ့လာ ဆန်းစစ်မှုတွင်ပြုလုပ်သကဲ့သို့ အတတ်နိုင်ဆုံးကြိုးစားကာ စောင့်ကြည့်လေ့လာသတင်းပို့မှုကို ဆက်လက်လုပ်ဆောင်သင့်သည်။ သို့မှသာ နိုင်ငံတကာအသိုင်းအဝိုင်းက မြန်မာနိုင်ငံတွင်း ဖြစ်ပျက်နေသည့် အကြောင်းအရာများကို နားလည်သိရှိနိုင်မည်ဖြစ်ကာ နိုင်ငံတွင်းလုပ်ကိုင်လျက်ရှိသူများ၏အရည်အသွေးကို ကူညီမြှင့်တင်နိုင်မည်ဖြစ်သလို စစ်အစိုးရ၏ ဖိနှိပ်ချုပ်ချယ်မှုနည်းလမ်းများကို ပိုမိုနားလည်ကာ မည်သို့မည်ပုံ တုန့်ပြန်ဆောင်ရွက်ရမည့်ကို သိရှိနိုင်မည် ဖြစ်သည်။

နောက်ဆက်တွဲ (၁) လေ့လာဆန်းစစ်ချက်မေးခွန်းများ

ယေဘုယျ သတင်းအချက်အလက်များ

ဖြေဆိုသူ ကုဒ်နံပါတ်	
ဖြေဆိုသူ၏ အဖွဲ့အစည်း	
အဓိကထားသည့်ကဏ္ဍ(ကျန်းမာရေး၊ ပညာရေး ... အစရှိသဖြင့်)	
တည်နေရာ (မြို့နယ်၊ ပြည်နယ်/တိုင်းဒေသကြီး)	
လုပ်ကိုင်သည့်ဒေသ (အဖွဲ့အစည်းတည်နေရာနှင့် မတူညီက ဖော်ပြရန်)	

မေးခွန်းများ

၁) ယေဘုယျသတင်းအချက်အလက်များ ရယူခြင်း

၁-၁ သတင်းအချက်အလက်ရယူသည့် ရင်းမြစ်များ

၁-၁ (၁) ယေဘုယျသတင်းအချက်အလက်များကိုရယူရန် မည်သည့် အဓိကရင်းမြစ်များကို အသုံးပြုပါသလဲ။ အသုံးပြုသည့်ရင်းမြစ်အားလုံးကို စစ်ဆေးပါ။ ဆိုရှယ်မီဒီယာ အရပ်ဘက်အဖွဲ့အစည်း အစိုးရ မီဒီယာ အခြား (အစဉ်လိုက်ဖော်ပြပေးပါ)

၁-၁ (၂) ထိုသတင်းအချက်အလက်များရယူရန် မည်သည့်နည်းလမ်းများကို အဓိကအသုံးပြုပါသလဲ။ အသုံးပြု သည့်နည်းလမ်းအားလုံးကို စစ်ဆေးပါ။ အင်တာနက် မိုဘိုင်းလ်အင်တာနက် ဖုန်းမက်ဆေ့ချ် ပေးပို့ခြင်း ရေဒီယို ရုပ်သံလိုင်း စာရွက်အသုံးပြုခြင်း အခြား (အစဉ်လိုက်ဖော်ပြရန်)

၁-၂ ရရှိသည့်သတင်းအချက်အလက် အရည်အသွေး

၁-၂ (၁) ယေဘုယျအားဖြင့် နေ့စဉ်ဘဝအတွင်း လိုအပ်သည့်သတင်းအချက်အလက်များကို ရယူနိုင်ပါသလား။

ရယူနိုင်ပါသည် တစ်စိတ်တစ်ဒေသမျှသာ မရယူနိုင်ပါ

မြန်မာနိုင်ငံတွင်း သတင်းအချက်အလက်ရယူမှုကို လေ့လာဆန်းစစ်ခြင်း၊ ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ လူထုအခြေပြုအဖွဲ့အစည်းများ၏ သတင်းအချက်အလက်ရယူမှု အပြောင်းအလဲ

၁-၂ (၂) သင်ရယူသည့်သတင်းသည် မည်သည့်အတိုင်းအတာအထိ ယုံကြည်စိတ်ချမှုရှိသည်ဟု ထင်ပါသလဲ။

စိတ်ချရပါသည် တစ်စိတ်တစ်ဒေသမျှသာ စိတ်မချရပါ တစ်စိတ်တစ်ဒေသ (သို့) စိတ်မချရပါဟု ဖြေဆိုခဲ့ပါက အဘယ်ကြောင့်ထိုသို့ယူဆရသနည်းဆိုသည်ကို အတိုချုပ်ရှင်းပြပါ။

၁-၂ (၃) သင်ရယူသည့်သတင်းအချက်အလက် မှန်ကန်မှုရှိမရှိကိုစစ်ဆေးသည့် နည်းလမ်းတစ်ခုတစ်ရာများ ရှိပါသလား။ ရှိပါသည် မရှိပါ အကယ်၍ ရှိခဲ့ပါက မည်သို့မည်ပုံ စစ်ဆေးပါသလဲ။

၂) ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာသတင်းအချက်အလက်များ ရယူခြင်း

၂-၁ သတင်းအချက်အလက်ရယူခြင်းသည် သင့်အလုပ်အတွက် မည်သည့်အတိုင်းအတာအထိ အရေးပါသ နည်း။ လုံးဝအရေးမပါ အတိုင်းအတာတစ်ခုအထိ အရေးပါ အလွန်အရေးပါ

၂-၂ ကျန်းမာရေးနှင့်ဆက်စပ်သည့် မည်သည့်ကဏ္ဍများတွင် သင့်အလုပ်အတွက်လိုအပ်သည့်သတင်းအချက် အလက်အများစုကို ရယူနိုင်ပါသလဲ။ ရယူနိုင်သည့်ကဏ္ဍအားလုံးကို စစ်ဆေးပါ။ COVID-19 ဆေးဝါးများ ရယူမှု ကုသရေးဝန်ဆောင်မှုများ အရေးပေါ်ကားဝန်ဆောင်မှုများ အခြား

၂-၃ သတင်းအချက်အလက်များမရယူနိုင်သည့် ကျန်းမာရေးနှင့်ဆက်စပ်သည့် သတင်းအချက်အလက် အမျိုး အစားများ ရှိပါသလား။ ရှိပါသည် မရှိပါ အကယ်၍ ရှိခဲ့ပါက အဓိကကျသည့် ဥပမာများ ဖော်ပြပေးပါ။

၂-၄ လွန်ခဲ့သည့်နှစ်နှစ်နှင့် နှိုင်းယှဉ်ကြည့်ပါက သင့်အလုပ်အတွက်လိုအပ်သည့် ကျန်းမာရေးနှင့်ပတ်သက်သည့် သတင်းအချက်အလက်များကိုရယူရာတွင် ပိုမိုလွယ်ကူသည်ဟု ယူဆသလား သို့မဟုတ် ပိုမိုခက်ခဲသည်ဟု ယူဆပါသ လား။ အလွန်လွယ်ကူ ပိုမိုလွယ်ကူ ပြောင်းလဲမှုမရှိ ပိုမိုခက်ခဲ အလွန်အလွန်ခက်ခဲ

(၃) သတင်းအချက်အလက်ရယူရာတွင် လုံခြုံစိတ်ချရမှု

၃-၁ လွန်ခဲ့သည့်နှစ်နှစ်နှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါက သတင်းအချက်အလက်များရယူရန် ယခင်နည်းလမ်းများကိုသာသုံးသလား သို့မဟုတ် အခြားနည်းလမ်းများကိုသုံးသလား။ ယခင်နည်းလမ်းများအတိုင်း အခြားနည်းလမ်းများအကယ်၍ အခြားနည်းလမ်းများအသုံးပြုခဲ့ပါက နည်းလမ်းများကို မည်သို့ပြောင်းလဲအသုံးပြုခဲ့ကြောင်း အကျဉ်းချုပ် ရှင်းပြပေးနိုင်ပါမည်လား။

၃-၂ သတင်းအချက်အလက်များရယူရာတွင် အန္တရာယ် သို့မဟုတ် ခြိမ်းခြောက်မှု တစ်စုံတစ်ရာ ကြုံတွေ့ရပါသလား။ ကြုံတွေ့ရသည် မကြုံတွေ့ရပါ
အကယ်၍ ကြုံတွေ့ခဲ့ရပါက

၃-၂ (၁) အဆိုပါ အန္တရာယ်နှင့် ခြိမ်းခြောက်မှုများကို အကျဉ်းချုပ် ဖော်ပြပေးနိုင်ပါမည်လား။

၃-၂ (၂) ထိုအန္တရာယ်နှင့် ခြိမ်းခြောက်မှုများကို ရှောင်ရှားရန် အဓိကနည်းလမ်းများကို ဖော်ပြနိုင်မည်လား။

၃-၃ လွန်ခဲ့သည့်နှစ်နှစ်နှင့် နှိုင်းယှဉ်ပါက သတင်းအချက်အလက်များရယူရာတွင် လုံခြုံမှုရှိသည်ဟု ခံစားရပါသလား။ အလွန်လုံခြုံ ပိုမိုလုံခြုံ ပြောင်းလဲမှုမရှိ အနည်းငယ်သာလုံခြုံ လုံခြုံမှုအလွန်နည်း

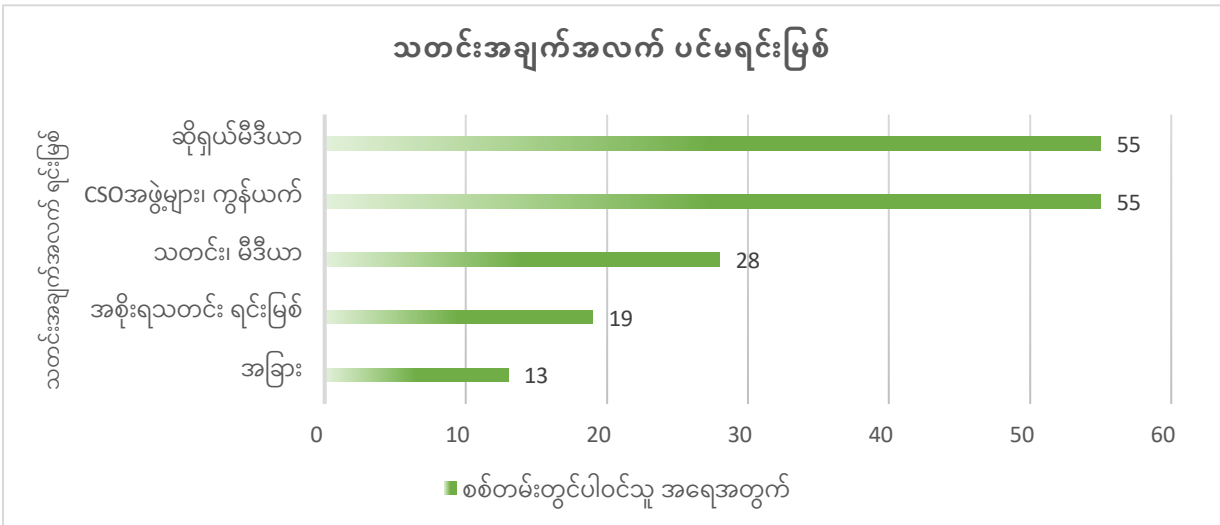
နောက်ဆက်တွဲ (၂) ကောက်ယူရရှိထားသော ရလဒ်ကိန်းဂဏန်းများ

အပိုင်း (၁) ယေဘုယျအားဖြင့် သတင်းအချက်အလက်ရယူမှု

ယခုကဏ္ဍတွင် စစ်တမ်းတွင်ပါဝင်ဖြေဆိုသူများလိုအပ်သည့် နေ့စဉ်ဘဝသတင်းအချက်အလက်များကိုရှာဖွေရာတွင် လက်ရှိကျင့်သုံးနေသော နည်းလမ်းပုံစံကို သိရှိနိုင်ရန် ယေဘုယျအားဖြင့် သတင်းအချက်အလက်ရယူမှု၏ အဓိကနယ်ပယ်နှစ်ခုကို လေ့လာခဲ့သည်။

(၁) (၁) သတင်းအချက်အလက် ရင်းမြစ်များ

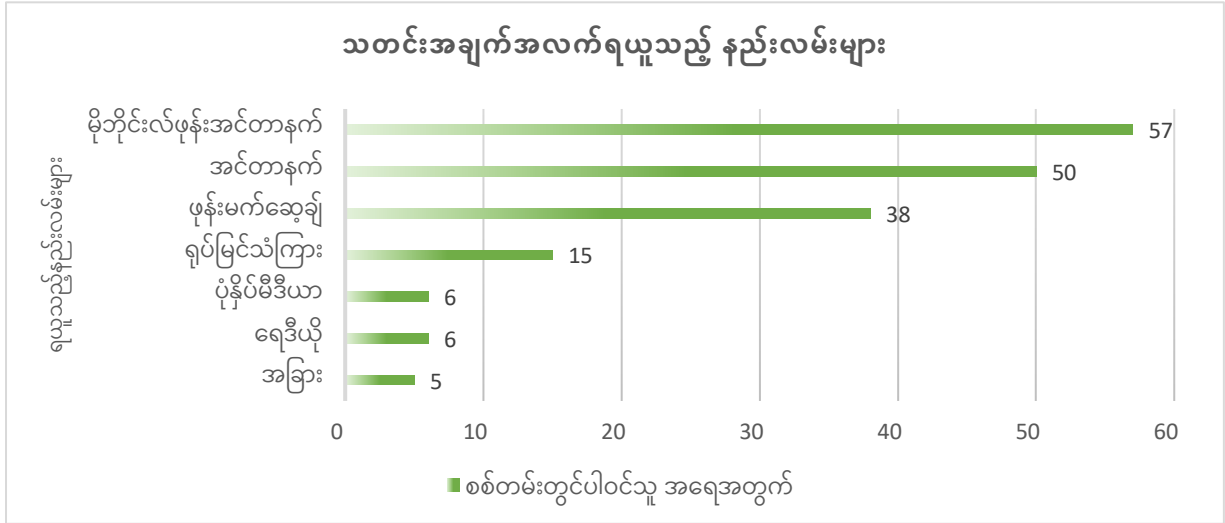
မှတ်ချက်။ ။ ဆိုရှယ်မီဒီယာတွင် သတင်းရယူခြင်းနှင့် ဆိုရှယ်မီဒီယာများတွင် ရေးသားဖော်ပြချက်များ၊ ထုတ်လွှင့် ချက်များ ပါဝင်ပြီး သတင်းနှင့်မီဒီယာဆိုသည်မှာ တရားဝင် မီဒီယာဝက်ဘ်ဆိုက်နှင့် စာရွက်စာတမ်းများမှ သတင်း အချက်အလက်များကိုရယူခြင်း ဖြစ်သည်။ အစိုးရပိုင်သတင်းရင်းမြစ်များတွင် ဆိုရှယ်မီဒီယာများ၊ ဝက်ဘ်ဆိုက်များ နှင့် ပုံနှိပ်ထုတ်ဝေသည့် သတင်းစာနှင့် ဂျာနယ်များတွင် ဖော်ပြထားသည့် အစိုးရထုတ်ပြန်သော သတင်းအချက် အလက်ရင်းမြစ်အားလုံး ပါဝင်သည်။

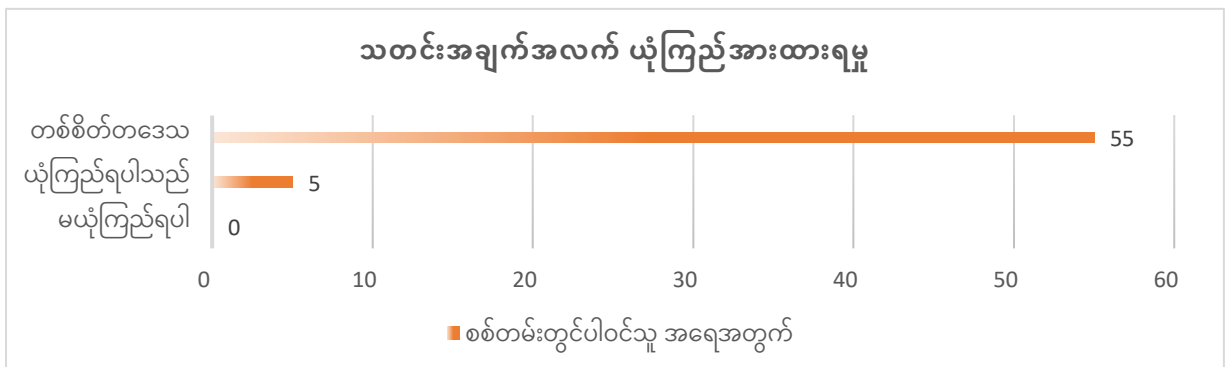
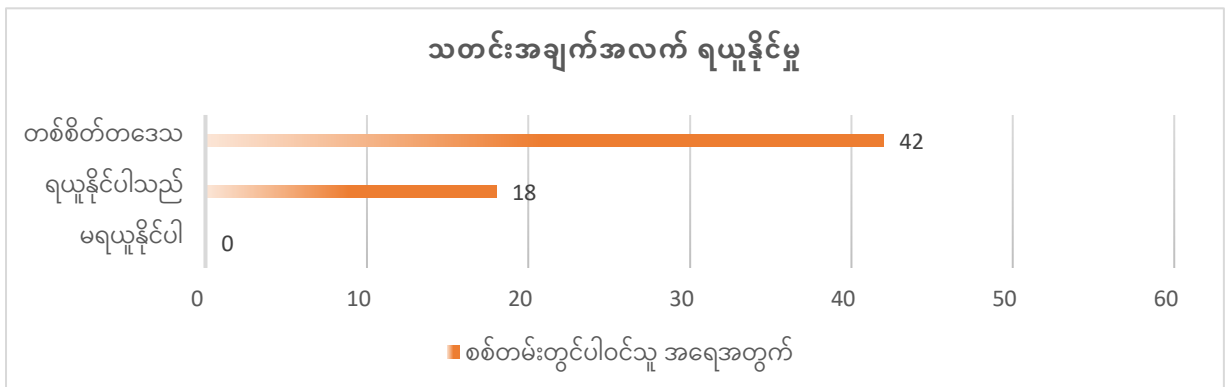
မှတ်ချက်။ ။ မိုဘိုင်းလ်ဖုန်းအင်တာနက်ဆိုသည်မှာ မိုဘိုင်းလ်ဒေတာဖြင့်အင်တာနက်အသုံးပြုခြင်းဖြစ်ပြီး အင်တာနက်ဆိုသည်မှာ မိုဘိုင်းလ်ဖုန်းအင်တာနက်မဟုတ်ဘဲ အခြားနည်းလမ်းများဖြင့် အင်တာနက်အသုံးပြုခြင်းတို့ကို ဆိုလိုသည်။

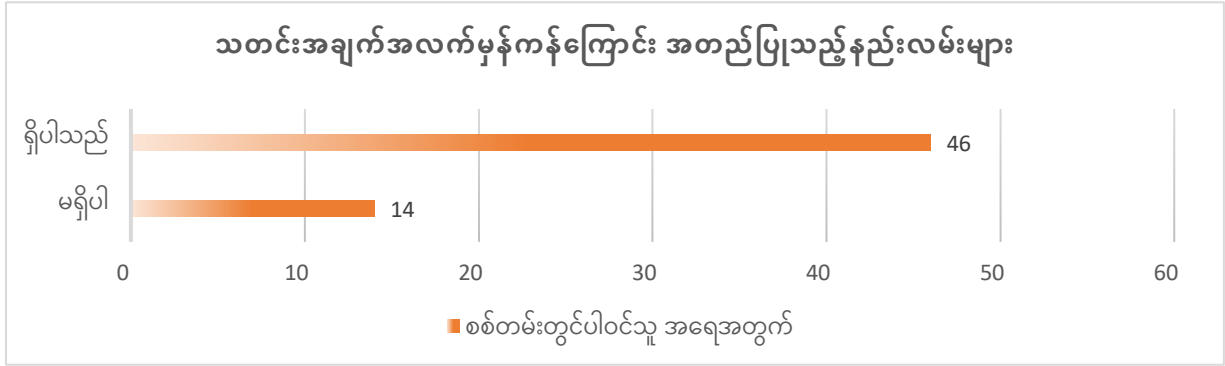
မြန်မာနိုင်ငံတွင်း သတင်းအချက်အလက်ရယူမှုကို လေ့လာဆန်းစစ်ခြင်း၊ ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ လူထုအခြေပြုအဖွဲ့အစည်းများ၏ သတင်းအချက်အလက်ရယူမှု အပြောင်းအလဲ

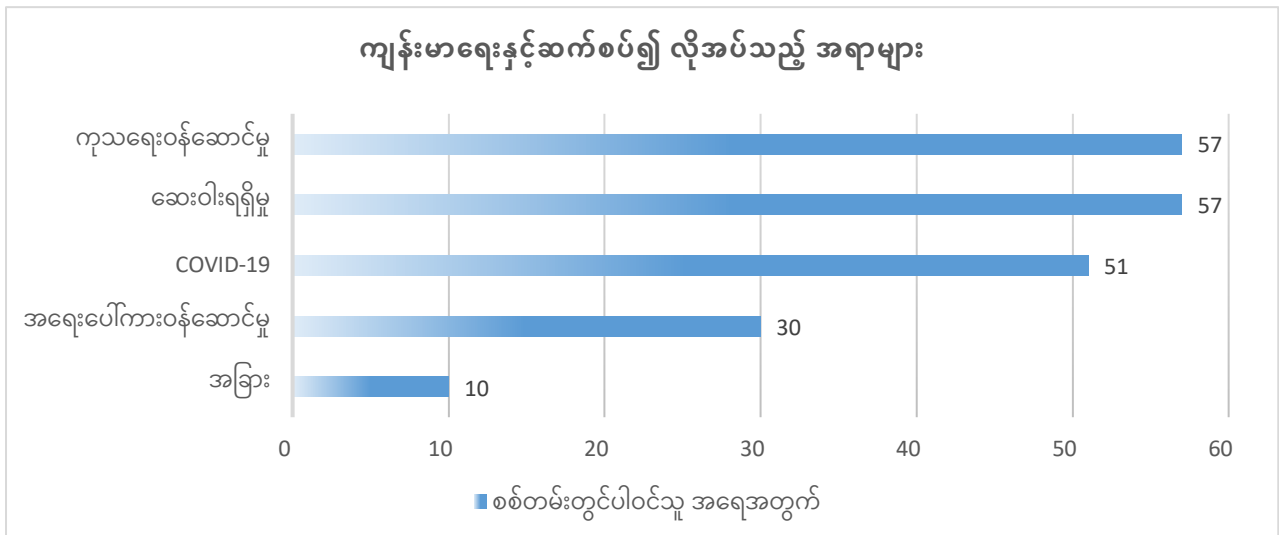
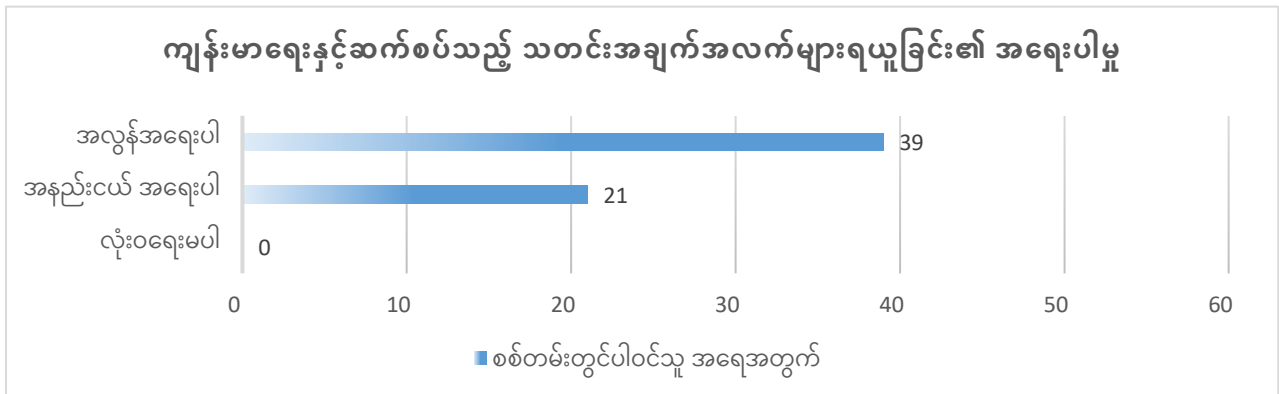
(၂) ရရှိသည့်သတင်းအချက်အလက် အရည်အသွေး

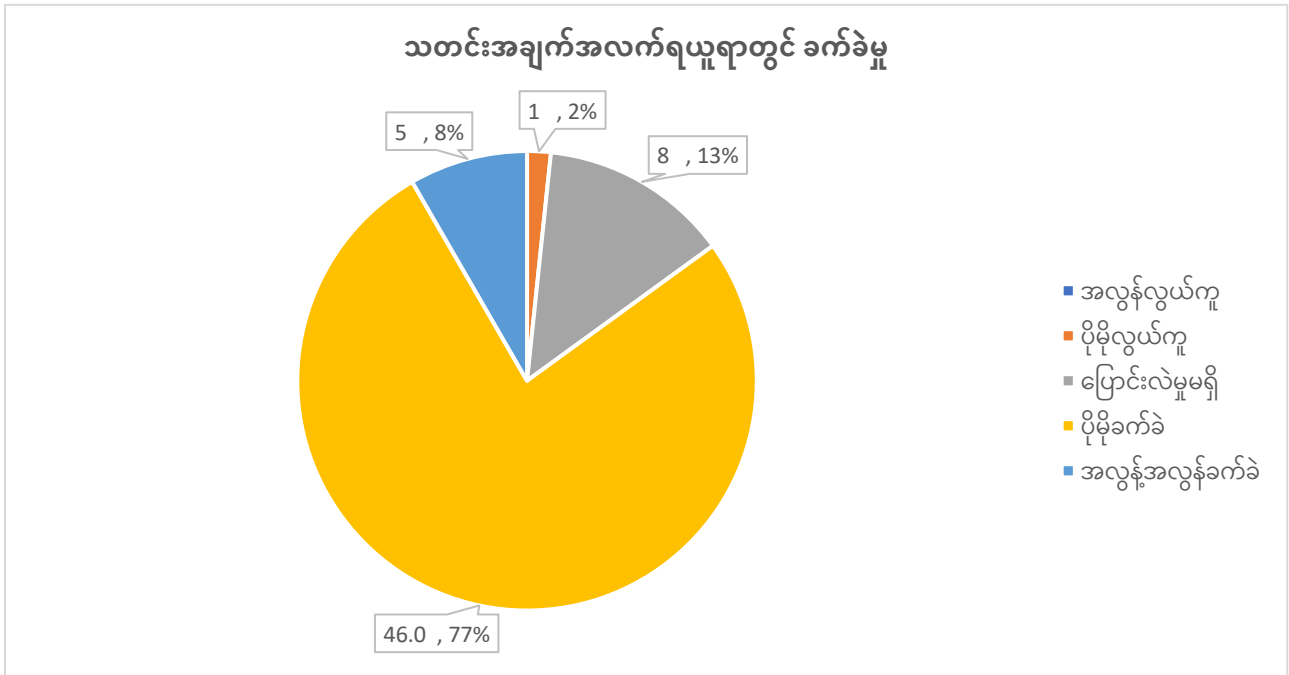
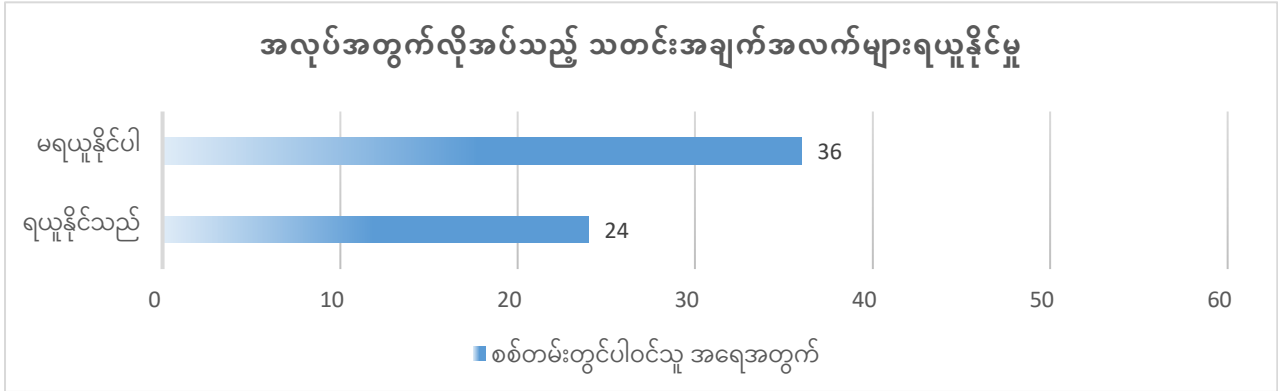
မြန်မာနိုင်ငံတွင်း သတင်းအချက်အလက်ရယူမှုကို လေ့လာဆန်းစစ်ခြင်း၊ ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ လူထုအခြေပြုအဖွဲ့အစည်းများ၏ သတင်းအချက်အလက်ရယူမှု အပြောင်းအလဲ

အပိုင်း (၂) ကျန်းမာရေးနှင့်ဆက်စပ်သည့် သတင်းအချက်အလက်များ ရယူမှု

မြန်မာနိုင်ငံတွင်း သတင်းအချက်အလက်ရယူမှုကို လေ့လာဆန်းစစ်ခြင်း၊ ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ လူထုအခြေပြုအဖွဲ့အစည်းများ၏ သတင်းအချက်အလက်ရယူမှု အပြောင်းအလဲ

အပိုင်း (၃) သတင်းအချက်အလက်များရယူရာတွင် လုံခြုံမှု

